

## Hoofdstuk 10

### Oefeningen gerelateerd aan de inzet van een pakwerker(helper)

In dit hoofdstuk worden methodieken beschreven die in relatie staan met de volgende oefeningen uit de verschillende programma's:

**Het bewaken van een voorwerp** (afdeling 3A bij PH1 en PH2)

**Het revieren naar een persoon** (afdeling 3C bij PH1 en PH2 / 2D bij objectbewakingshond )

**Het transport van een arrestant** (afdeling 3D bij PH1 en PH2 / 2E bij objectbewakingshond)

**De overval op de geleider** (afdeling 3A bij objectbewakingshond en bij certificaat toetsing objectbewakingshond)

**Het tot staan brengen van een verdachte, die zich met een stok verweert** (afdeling 3E bij PH1 en PH2 / 3D bij objectbewakingshond / 3B bij certificaat toetsing objectbewakingshond)

**Het weigeren om commando's van vreemden op te volgen** (afdeling 3F bij PH1 en PH2)

**Het transport gevolgd door het tot staan brengen van een vluchtende verdachte** (afdeling 3G bij PH1 en PH2 / 3B bij objectbewakingshond)

**Het tot staan brengen van een op een fiets vluchtende verdachte** (afdeling 3H bij PH1 en PH2)

**Het tot staan brengen van een vluchtende verdachte** (afdeling 3I bij PH1 en PH2)

**Het tot staan brengen van een verdachte, die met een vuurwapen schiet** (afdeling 3J bij PH1 en PH2 / 3C bij objectbewakingshond)

**Het onderzoek naar de werpvastheid van de hond** (afdeling 3K bij PH1 en PH2 / 3C bij objectbewakingshond en certificaat toetsing objectbewakingshond)

**Transport gevolgd door toetsing van het bewaken** (afdeling 3E bij objectbewakingshond)

**Het transport van een verdachte gevolgd door het verdedigen van de geleider** (afdeling 3L bij PH1)

**Het transport van twee verdachten** (afdeling 3L bij PH2)

**Het terugroepen van de achtervolgende hond** (afdeling 3M bij PH1 en PH2 / 3F bij objectbewakingshond)

**De aanhouding van een gevluchte, maar tijdig stilstaande verdachte, gevolgd door het**

**transport (schijnaanval)** (afdeling 3N bij PH1 / Extra oefening bij objectbewakingshond)

**De aanhouding van een gevluchte, maar tijdig stilstaande verdachte (schijnaanval)**  
(afdeling 3N bij PH2)

**Het transport gevolgd door het tot staan brengen van een vluchtende verdachte** (afdeling 3O bij PH2)

**Het transporteren en het niet bijten tijdens het transport** (Afdeling 2D bij certificaat toetsing objectbewakingshond)

### **10.1 De gekozen opzet van dit hoofdstuk**

Dit hoofdstuk het manwerk zal in verschillende blokken verdeeld zijn.

-Het eerste blok behandelt de theorie achter het manwerk. Het behandelt de kynethologische wetten bij het manwerk.

-Het tweede blok beschrijft hoe de pakwerker deze theorie in de praktijk moet invullen. Het beschrijft hoe hij de hond mentaal kan laten groeien zodat geen enkel gevecht met een pakwerker de hond te veel is.

-In het derde blok wordt gesproken over de rol van de instructeur. Hij stuurt zowel de pakwerker als ook de geleider aan. Beschreven wordt hoe de geleider een positieve factor wordt voor de hond gedurende het manwerk.

Ook wordt in dit derde blok gesproken over het werken naar een situatie waarbij de hond gestabiliseerd zal worden in een werkgedrag zoals we die wensen. Deze situatie is aangeduid met de term complete harmonisering.

-Het vierde blok zal hoofdzakelijk gaan over de praktische uitvoering van het geheel. Hierbij zal dan ook het aanleren van het programma aan bod komen.

Deze opzet met de genoemde blokken is misschien niet ideaal. Dit omdat men uiteraard bij de opbouw van de hond continue met al genoemde feiten in de verschillende blokken te maken heeft. Maar om enig inzicht te krijgen en het overzicht te behouden over de verschillende aspecten die meespelen bij het manwerk, is er gekozen voor deze opzet.

### **10.2 Manwerk, theorie en de praktijk**

\*Het probleem van theorie en de praktijk.

Kynethologische kennis (gedragsleer van de hond) kan heel nuttig zijn, het geeft een beeld van waarmee we te maken hebben bij de africhting van onze hond. Want africhten van een hond is het manipuleren van zijn driften. Maar bij dit manipuleren krijgen we te maken met heel wat problemen. Zo is het "mengsel" van alle driften die een hond bezit voor elke hond anders van

samenstelling. Met andere woorden, een bepaalde drift is bij iedere hond verschillend in intensiteit aanwezig. Daar komt dan nog bij dat drift, instinct, hormonen huishouding, zenuwgesteldheid, milieu (inclusief de geleider!) etc elkaar beïnvloeden. Dit alles maakt dat een mooi theoretisch verhaal in de praktijk niet eenvoudig in te vullen is bij de africhting van de hond. Dit geldt zeker bij de opbouw van het manwerk, waarbij van hond en geleider het meest gevraagd wordt om uiteindelijk een goed eindresultaat te bereiken.

Het nu volgende verhaal is niet zaligmakend maar een poging een visie op deze complexe materie zo duidelijk mogelijk op papier te zetten. De gebruikte benamingen voor de verschillende driften, en zeker hun definitie en hun onderlinge verband, zijn nog steeds een discussie. Maar de nu volgende theorie, die bij mij weten voor het eerst in 1979 uiteen is gezet door Helmut Raiser in zijn boek *Der Schutzhund*, zal dicht bij de waarheid liggen en daarom goed bruikbaar moeten zijn voor het bereiken van een maximaal rendement uit de trainingen. Helmut Raiser combineerde in dit boek jaren van eigen ervaringen met de studies van grootheden als Hediger, Lorenz, Most en Trummler.

Om deze uiteenzetting goed te kunnen volgen moet men de volgende uitgangsprincipes voor ogen houden.

De opbouw van de zeer jonge hond begint met behulp van een lap van jute of zeemleer. Maar begint de opbouw met een oudere hond dan gelden vrijwel de zelfde regels. Als het gebit van de jonge hond volledig is uitgewisseld en goed vast gegroeid, kan men gaan werken met een zogenaamde steekmouw. Dit is het type mouw dat we kennen uit de IPO-sport. Deze steekmouw kent drie varianten. De eerste steekmouw waarmee we beginnen is de zogenaamde jonge honden mouw. Deze is zeer zacht en dus prettig in de bek van de hond. Daarna gaat de hond over op de tussenmouw. Deze is harder dan de jonge honden mouw. Als de hond hardere mouw goed verdraagt gaat men werken met de harde steekmouw. Is de beet ook goed op deze harde steekmouw in orde dan zal de overgang naar het bijten op het bijtpak geen probleem zijn. Men zal dan slechts te maken krijgen met het feit dat de hond technisch anders moet gaan bijten. De hond zal in de regel het eerste levensjaar gepasseerd zijn.

Het voordeel van het werken met steekmouwen is dat men de hond gemakkelijk buit kan laten maken (laten winnen) doordat de pakwerker de mouw van zijn arm te laten glijden. Maar ook als de hond in de fase komt dat deze moet gaan bijten op het bijtpak, zal deze als beloning van zijn werk buit moeten kunnen maken. In de praktijk houdt dit dus in dat de hond letterlijk da pakwerker zijn jasjes uittrekt. Door de bijtjas losjes vast te maken met slechts één riempje is dit mogelijk. Het is uiteraard wel zo dat voor de pakwerker het steeds los laten schieten van de bijtjas en het daarna weer moeten aantrekken lastig/vervelend/vermoeiend kan wezen. Echter hoort de discipline van de pakwerker zodanig te zijn dit wel in de praktijk te brengen om zodoende garant te kunnen staan voor een goede opbouw van de hond!

De exacte leeftijden of tijdstippen waarbij de overgangen van de verschillende varianten steekmouwen naar uiteindelijk het bijtpak, zullen niet aangegeven worden. Het is het wezen/de geaardheid van de hond dat bepaald wanneer deze overgang mogelijk is. Het zijn dus de vorderingen van de hond door trainingen die bepalen wanneer een volgende stap genomen kan worden. Hierbij mag het aantal trainingssessies met de hond of de leeftijd van hond geen rol in spelen!

### **10.3 De theorie achter het manwerk**

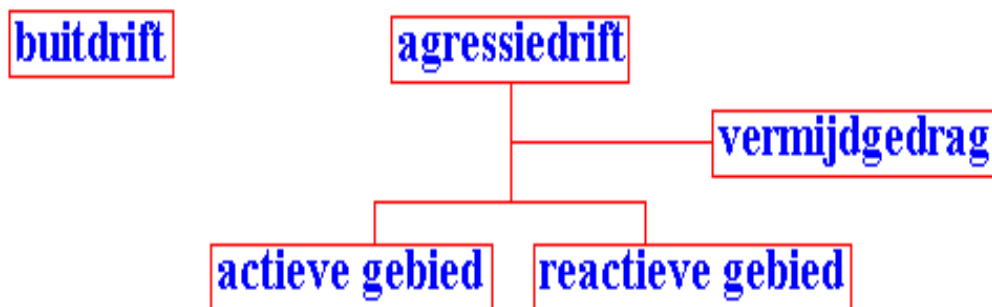
### 10.3.1 Kynethologische uiteenzetting

Het nu volgende deel van deze uiteenzetting heeft ten doel kynethologisch te verklaren waar we mee te maken hebben bij het manwerk.

De driften waar we mee te maken hebben bij het manwerk zijn buitdrift en agressiedrift. Het is goed om te weten welke gedragingen activering van deze driften te weeg brengen. Met andere woorden, wat de motivaties/de doelen/de achtergronden zijn van de gedragingen van de hond. De specifieke drift die de hond moet gaan gebruiken bij het manwerk wordt vaak beschreven in het begrip vechtdrift.

Een jonge hond op een perfecte manier bewerken, zodat we een uitgesproken vechtdrift bereiken is wat wij hondenafrichter moeten bewerkstelligen.

-Buitdrift, het actieve en het reactieve gebied van de agressiedrift en het vermijddrag.



#### 10.3.1.1 BUITDRIFT

Is de drift die voortkomt uit het willen bemachtigen van voedsel (=buit). Bij de hond zien wij dit gedrag onder andere terug bij het opjagen, het grijpen en dood schudden, het apporteren en het opspeuren van buit.

Deze drift is onderhevig aan een prikkel- of actievermoeidheid.

#### 10.3.1.2 ACTIEVE GEBIED VAN DE AGRESSIEDRIFT

Is altijd een intraspecifieke agressie. Intraspecifieke agressie is een sociale agressiviteit (=binnen de leefgemeenschap) en dan uitsluitend ten gevolge van concurrentie. Deze concurrentieobjecten bestaan naast gedeeltes van het onbeleefde en beleefde milieu (woongebied, paargebied, voedselverdediging, schuilplaatsen etc), ook uit soortgenoten (vooral seksuele partners). Intraspecifieke agressie wordt geactiveerd door rivalen (=concurrenten) en door "asociaal" of "unfair" gedrag. Het driftdoel van de sociale agressie is tot vluchten, uitwijken of onderwerping te brengen, en daarmee psychisch beschadigen, of het doden van de concurrent.

Deze drift is onderhevig aan een prikkel- of actievermoeidheid. Het kan dus zijn dat deze prikkels op een bepaald moment niet meer doorkomen.

Het is goed om te weten dat de sociale agressiviteit pas rond een leeftijd van twee-drie jaar goed op te roepen is en soms zelfs pas op een leeftijd van vier jaar volledig gerijpt is. Dit in de natuur

(bij de wolf) de leeftijd, dat het dier zich echt gaat bemoeien met de rangorde strijd binnen de roedel. Daarvoor heeft hij dus de actieve agressie niet nodig.

### **10.3.1.3 REACTIEVE GEBIED VAN DE AGRESSIEDRIFT**

Het reactieve gebied is de verdedigingsdrift. De voornaamste prikkels die deze verdedigingsdrift activeert zijn bedreigingen van fysieke of psychische aard en/of daadwerkelijke agressie. Deze bedreigingen en/of de daadwerkelijke agressie zijn dan gericht op het geprikkelde individu zelf. Het driftdoel dat de hond met dit verdedigingsgedrag altijd wil bereiken is vluchtgedrag tot stand brengen bij diegene die hem bedreigt.

Deze drift is **niet** onderhevig aan specifieke prikkel- of actievermoeidheid en kan dus voortdurend geactiveerd worden. Daarom moet de verdedigingsdrift een onderdeel zijn van het gebruikte vechtdrag van een verdedigingshond (sprekende over de verdedigingsdrift bij een verdedigingshond bedoelen wij eigenlijk altijd het verdedigingsgedrag: het scherp reageren, dat dus bovenkomt ten gevolge van prikkeling in de verdedigingsdrift). De hond prikkelen in zijn verdedigingsdrift brengt wel met zich mee dat ook vermijddrag opgeroepen kan worden.

### **10.3.1.4 (ACTIEF)VERMIJDDRAG**

Vermijddrag wordt zichtbaar als de hond geprikkeld wordt in zijn verdedigingsdrift maar de hond niet, of niet meer de overtuiging heeft als winnaar uit de ontstane situatie te kunnen komen. Het is het verdedigen van het lichaam d.m.v. het vermijden en in een extreem geval door middel van vluchten en als dat niet kan door middel van angst agressie.

De motivatie\de prikkel die tot vermijddrag kan leiden, kan men ook verklaren door te zeggen dat er vlucht- en (angst)verdedigingszones gecreëerd zijn. Ieder dier (dus ook een hond) vlucht voor een sterkere tegenstander, zodra deze tegenstander over een bepaalde afstandsgrens komt. Een andere formulering hiervoor: de biologische vijand overschrijdt een kritische afstand, treedt daardoor de vluchtzone binnen van het dier, wat voor het dier de motivatie is om te vluchten. Kan het dier niet vluchten of wordt het achterna gezeten door de tegenstander en ingehaald dan zal door tegenstander de grens van de (angst)verdedigingszone overschreden worden. Let wel, de verdediging die het dier dan inzet moet gezien worden als een “vlucht naar voren”, m.a.w. wat het dier toont is zuivere angst agressie(=een aanval met de moed der wanhoop).

Het moet hiermee duidelijk zijn dat gedurende het manwerk de hond de pakwerker niet moet gaan zien als een te sterkere tegenstander of een persoon waar hij respect voor moet hebben. Dergelijke vlucht- en (angst)verdedigingszones mogen niet gecreëerd worden.

Bij de ene hond zijn deze zones eerder gecreëerd dan bij de andere. Dit heeft te maken met de prikkeldrempels die een hond heeft. Deze prikkeldrempel moet overschreden worden om een bepaald gedrag te activeren. Elk specifiek gedrag kent een onderste prikkeldrempel en een bovenste prikkeldrempel. De onderste prikkeldrempel is de minimale hoeveelheid prikkel die minimaal nodig is om het gedrag actief te krijgen. De bovenste prikkeldrempel is de maximale prikkel die een hond kan verdragen om het gedrag staande te houden. Overschrijdt men deze grens, dan overschrijdt de onderste prikkeldrempel van een ander gedrag.

Dit geldt ook voor de verdedigingsdrift. Een bepaalde hond heeft een bepaalde onderste prikkeldrempel die overschreden moet worden met prikkels, zodat de hond gaat reageren met verdedigingsgedrag. Worden de prikkels zo sterk dat de bovenste prikkeldrempel overschreden wordt, dan overschrijdt men de onderste prikkelgrens van vermijddrag en openbaart zich dus vermijddrag. En zoals hiervoor al beschreven kan men uiteindelijk eindigen met de hond in angst agressie.

Het is daarom ook niet gewenst dat een hond een lage bovenste verdedigingsprikkeldrempel heeft. Immers hoe lager de bovenste verdedigingsprikkeldrempel, hoe eerder men ook de onderste

vermijdprikkeldrempel kan overschrijden. Wat wij nodig hebben is een hond met onder andere veel verdedigingsdrift (waarom dit hierover zo dadelijk meer) maar daarbij een zodanige sterk zenuwgestel dat zijn bovenste verdedigingsprikkeldrempel niet te snel overschreden zal worden.

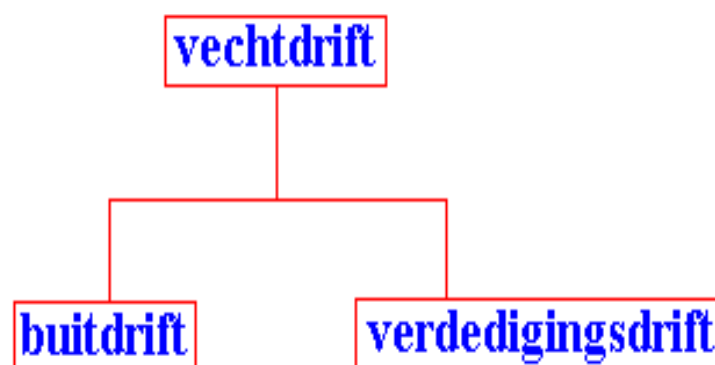
### 10.3.1.5 PASSIEF VERMIJDGEDRAG

Als er gesproken wordt over vermijddgedrag wordt vrijwel altijd gesproken over het natuurlijke actief vermijddgedrag zoals dat hiervoor beschreven is. Men kent echter in de africhting ook de term passief vermijddgedrag. Men bedoeld dan dat de hond door middel van appèl is opgelegd geen activiteit (meer) te vertonen. Men moet bij het manwerk dan denken aan het lossen op commando, het rustig blijven liggen als het programma dat ergens voorschrijft etc. Het mag duidelijk zijn dat dit niets met het eerdere beschreven actief vermijddgedrag te maken heeft. Een correct en *ontspannen* passief vermijddgedrag is, in tegenstelling tot het actief vermijddgedrag, een gewenst gedrag. Een ontspannen passief vermijddgedrag bij de hond duidt op een zelfverzekerde hond!

Voor alle duidelijkheid, als ik in dit werkstuk spreek over vermijddgedrag bedoel ik het actief vermijddgedrag, tenzij ik duidelijk vermeld dat het passief vermijddgedrag betreft.

### 10.3.1.6 DE VECHTDRIFT

De driften die de hond moet gaan gebruiken en de wijze waarop hij ze moet gaan gebruiken om gewenst gedrag bij het manwerk te verkrijgen wordt vaak beschreven in het begrip vechtdrift. Het is een feit dat een goed opgebouwde vechtdrift de hond de mentale overtuiging geeft gedurende het manwerk het **altijd** van de pakwerker te kunnen winnen, ongeacht waar hij is of wat er ook gebeurt! Hoewel vechtdrift als een zelfstandige drift omstreden is (daarom zou men niet mogen spreken over aanwezige vechtdrift maar over een gecreëerd vechtdgedrag), is dit begrip in ieder geval goed bruikbaar voor de theorie betreffende de te activeren driften bij het manwerk. Het is een niet complete maar minder complexe weergaven van de feiten, en doordat het minder complex is, begrijpelijker toe te passen in de praktijk. Maar in werkelijkheid is het zo dat de vechtdrift verkregen is door samensmelting van de buitdrift met de agressiedrift.



Hoe moeten wij in theorie de vechtdrift bewerkstelligen.

De kunst is de hond zo op te bouwen dat deze uiteindelijk ook met zijn verdedigingsdrift te werk gaat. Immers de verdedigingsdrift is niet onderhevig aan een specifieke prikkel- of actievermoeidheid. De hond zal dan dus geactiveerd blijven als men met hem aan het werk is.

Tevens is de verdedigingsdrift dus een onderdeel van de noodzakelijke te creëren vechtdrift. Echter is er geen technische perfectie te bereiken, indien men bij aanvang met de opbouw van het manwerk gebruik gaat maken van de verdedigingsdrift van de hond. Dit komt onder andere omdat gedurende het prikkelen van de verdedigingsdrift altijd het grote gevaar blijft bestaan dat ook vermijdgedrag opgeroepen wordt. Tevens is het zo dat het gevaar bestaat de hond op den duur totaal "afbrand", indien men alleen maar gebruik blijft maken van de verdedigingsdrift. Om deze redenen behoort men bij aanvang van de opbouw van het manwerk **alleen** maar gebruik te maken van de buitdrift van de hond.

Het werken met de buitdrift heeft belangrijke voordelen.

- Er wordt geen vermijdgedrag op geroepen.
- Men heeft de mogelijkheid de hond een goede beet aan te leren.
- De aanvalsoefening (stellen) wordt door de buitdrift "feller/explosiever" uitgevoerd.
- Men kan de hond zijn buitdrift bevredigen door bijvoorbeeld de steekmouw of bijtjas te laten winnen of zich als pakwerker als "dood" te gedragen.  
Dit heeft dan tot gevolg dat de hond meer zelfvertrouwen krijgt.
- En zoals al eerder genoemd, het programma is technisch perfecter aan te leren.

Echter heeft het alleen maar blijven werken met de buitdrift dus ook een nadeel. Er treedt vermoeidheid op, dat wil zeggen dat de drift minder intensief wordt. Als de hond het programma helemaal aangeleerd zou worden met alleen maar gebruikmaking van de buitdrift dan kan de hond op den duur te passief worden en is er geen vechtdrift te creëren.

Daarom moet de hond geleerd worden dat zijn inzet van verdedigingsgedrag zijn uitweg vindt in een bevrediging van zijn buitdrift. Met andere woorden er moet kanalisering van verdedigingsgedrag in buitdrift plaatsvinden. De vechtdrift heeft dan zijn vorming gekregen. **De hond ziet de pakwerker dan niet meer als de motor achter een buit spelletje voor een mouw, maar de pakwerker persoonlijk is een vechtpartner geworden!** Uiteraard moet gedoseerd en in verschillende opbouwfasen naar toe gewerkt worden. In deze verschillende opbouwfasen wordt dus gebruik gemaakt van zowel de buitdrift als de verdedigingsdrift. Alleen is er uiteindelijk een fundamenteel verschil tussen de aanleiding van de hond waarom hij bijt (de motivatie voor de allereerste beet).

### 10.3.2 De kanalisering van het verdedigingsgedrag in buitdrift

Kynethologisch verklaard vindt het volgende plaats.

Specifieke driftenergie wordt opgestuwd en vind zijn uitweg in een natuurlijke, totaal niet bij de situatie passende handeling. Deze handeling dient dan als een ontlastingsreactie. Dit noemt men ook wel kunstmatige oversprong.

In de praktijk ziet de eindfase van de kanalisering er als volgt uit.

De hond wordt door de pakwerker geprikkeld in zijn verdedigingsdrift doordat de pakwerker hem dreigt, schijnaanvallen doet en hem daadwerkelijk aanvalt, alvorens hij hem laat inbijten en daarna laat winnen door bijvoorbeeld de bijtjas uit te laten schieten. De specifieke driftenergie "verdedigingsdrift" wordt dus "opgehoopt/opgespaard" door de hiervoor genoemde acties van de pakwerker en vloeien weg door middel van een kunstmatige oversprong wat hier het laten inbijten en hem vervolgens buit te laten maken.

Om deze eindfase van de kanalisering het gewenste resultaat te laten krijgen moet de hond degelijk naar dit moment opgebouwd worden.

Belangrijk hierbij is dat de hond eerst geleerd wordt, dat wanneer hij zich bij het manwerk in een stress situatie bevindt, zelf het initiatief moet nemen om voor hem zelf een bevredigde situatie in buitdrift te bewerkstelligen. Dit leren van initiatieven nemen is een wezenlijk deel van de noodzakelijke driftontwikkeling en het leren omgaan met zijn eigen driften. De hond wordt hierbij namelijk geleerd om te kunnen schakelen van het gebruik van de ene drift naar het gebruik van een andere drift. Dit dus om een bepaald doel voor hem bereikbaar te maken, namelijk buitdriftbevrediging.

De aanvang van het aanleren om zelf het initiatief te nemen wordt in de praktijk uitgevoerd gedurende driftstimulatie oefeningen. Bij deze driftstimulatie oefeningen zal het initiatief in het begin nog liggen bij de pakwerker. Want uiteraard moet de jonge hond eerst leren waar wij mee bezig zijn. Zodra de hond gedurende deze oefeningen in een gewenste drift te brengen is, gaat men het initiatief verleggen naar de hond. Dat wil zeggen dat de hond geleerd wordt dat **hij** het initiatief kan nemen om de pakwerker op te hitsen zodat er actie komt en hij buit kan maken!

Het vervolg van de opbouw is de hond te leren om te gaan met contrareacties van de pakwerker. Deze contrareactie van de pakwerker zal gericht zijn op de gemaakte buit van de hond. De hond zit dus in zijn buitdrift omdat hij buit heeft gemaakt, door de contrareactie van de pakwerker moet hij omschakelen naar zijn verdedigingsdrift. Als hij van zijn verdedigingsdrift inzet mag hij weer buitmaken. Feitelijk heeft dan dus de eerste fase van kanalisering van het verdedigingsgedrag in buitdrift plaatsgevonden.

De contrareacties moeten steeds belastender voor de hond uitgevoerd worden. De intensiteit van de te gebruiken driften waarmee deze worden ingezet door de hond zal hierdoor steeds groter worden.

Uiteindelijk komt men in de eindfase waarbij dus de hond zonder zichtbare buit wordt aangevallen door de pakwerker en bij een goede inzet van verdedigingsgedrag mag buitmaken. Zijn agressiedrift is dan zodanig gesterkt dat de hond weet dat hij de pakwerker kan verslaan en domineren.

\*Met welke honden krijgen we in de praktijk deze kanalisering voor elkaar en bij welke niet.

Het probleem in de africhting is dat we met veel verschillende type honden te maken krijgen en elke type hond zijn eigen ideale opbouw methode heeft. Een brede uiteenzetting over type honden is reeds geschreven in het hoofdstuk "Type hond waarmee we werken" van dit werkstuk. Echter heel zwart-wit gezien zou men kunnen zeggen dat er twee bruikbare type honden bestaan voor de africhting.

Het eerste type is een jonge hond met een uitgesproken buitdrift en verdedigingsdrift en mentaal zo sterk dat hij zijn bezit van veel driften goed weet te verwerken. De meest ideale hond dus om met de opbouw van het manwerk van start te gaan waarbij men de kanalisering wil gaan toepassen tot het verkrijgen van een goede vechtdrift.

Het andere type is de hond met zeer veel buitdrift, maar waarbij de verdedigingsdrift niet op te roepen is. Bij deze honden is de kanalisering dus niet mogelijk en moet men anders te werk gaan. Dit type hond moet men over een periode van vijftien à achttien maanden helemaal "buitdrift-gek" maken! Men moet door middel van de buitdrift een speelse vechtlust krijgen en de hond moet de pakwerker zien als een concurrent die hij kan domineren. Na deze vijftien à achttien maanden gaat men de hond blokkeren in zijn drift. Dit wil zeggen dat de hond gelijk mag inbijten



(Men zou bijvoorbeeld de hond kunnen revieren en met een lange lijn van de pakwerker afhouden). Er ontstaat door het blokkeren een conflict, waardoor de hond actieve agressie gaat opbouwen. Hierbij is de taak van de geleider de hond duidelijk te maken wanneer wel/wanneer niet in te bijten. Deze honden zullen nu niet in de reactieve agressiedrift terugvallen en wordt er dus ook geen vermijdinggedrag opgeroepen. Zoals al eerder gezegd is deze actieve agressiedrift pas op te roepen al de hond zo tegen de twee jaar oud is. Zou men met dit type hond op een leeftijd van circa twaalf maanden al beginnen met het aanleren van het programma, dan zal de werklust er uit gaan (buitdrift heeft driftvermoeidheid). Door nu ook gebruik te maken van actieve agressie behoud men meer werklust.

Als beide type honden zijn opgeleid, dan kan hun werkgedrag ongeveer het zelfde uit zien. Echter de opbouw was dus duidelijk anders.

Maar zoals hiervoor al aangegeven, veel honden zitten ergens met hun karakter ergens tussen deze twee type honden in en dit maakt het moeilijk het juiste leerproces te vinden. Belangrijk is daarom de volgende stelregels aan te houden.

-Elke jonge hond behoort eerst de gewenste techniek van het bijtwerk aangeleerd te worden. Met andere woorden, de hond moet duidelijk gemaakt worden dat hij zodanig moet handelen dat hij altijd op de gewenste plaats van het bijtpak inbijt.

-Het is *de aanleg van de jonge hond* die verder bepaald wat er gebeurt gedurende de opbouw van het manwerk. Deze aanleg is onder andere afhankelijk van de mengverhouding buitdrift: verdedigingsdrift en deze mengverhouding is voor elke hond weer anders. Daarom zal elke hond zijn eigen specifieke opbouw moeten hebben.

-Hierbij moet een goed *ontwikkelde driftopbouw de basis* vormen, de fundering zijn, waarop het aanleren of het aangeleerde programma op rust. Is deze fundering zwak dan stort het resultaat uiteindelijk in. Anders geformuleerd. Het aan te leren of aangeleerde appèl bij het manwerk moet gedragen kunnen worden door de driftinhoud waarin de hond zich op dat moment bevindt.

In dit werkstuk ga ik er vanuit dat we een hond gaan opbouwen die een behoorlijke dosis aan buitdrift en verdedigingsdrift bij zich draagt met daarbij een sterk zenuwgestel. Want dat is toch het type hond waar we in de africhting het liefst mee te maken hebben.

#### **10.4 Sociale agressie is het meest wezenlijke!**

Zoals al hiervoor beschreven behoort men, al maken we gebruik van het minder complexe begrip vechtdrift, het verschil tussen de inzet van buitdrift, de inzet van het actief gedeelte van de agressiedrift of de inzet van het reactief gedeelte van de agressiedrift door de hond te herkennen. Dit omdat men mag niet vergeten dat het meest wezenlijke wat een goede inzet van driften bepaalt, het feit is dat de hond uiteindelijk ook het actieve gebied, de sociale agressiviteit dus, van de agressiedrift inzet (dit dus naast of in plaats van de buitdrift). De hond behoort dus de pakwerker als concurrent te zien. Echter zal het zo zijn dat het concurrentieobject in de verschillende levensfasen van de hond anders is.

- Het kan de buit (steekmouw) zijn, daarom ook is bij alle vecht sterke jonge honden een uitgesproken buitdrift bepalend.

- De hond wil de pakwerker onderwerpen omdat deze altijd weer als bedreiger optreedt. De hond is dus dominant. Anders gezegd, er zijn sociale motieven die zijn actieve (sociale) agressiviteit aanspreken.

Op grond dit laatste is het ook duidelijk waarom eenjarige honden nog geen volledig ontwikkeld pakket "pakwerkersdrift" kunnen hebben, want zowel het actieve gebied van de agressiedrift, als ook de verdedigingsdrift (is dus het reactieve gebied van de agressiedrift) pas laat tot rijping komen, daar het zelfbewustzijn zich pas ontwikkelt in de loop van het volwassen worden. Het goed stimuleren van de ontwikkeling is echter wel een noodzakelijk voorwaarde voor een uiteindelijke werkelijke gewenste vechtdrift met gebruikmaking van de gehele agressiedrift en de buitdrift. Ontwikkelen is dus een must, maar ook de genetische aanwezigheid van de noodzakelijke driften is een must. Want iets wat genetisch niet aanwezig is kan niet ontwikkeld worden.

### **10.5 Specifiek voor de pakwerker noodzakelijke theoretische kennis**

Het is de zorg van de pakwerker gedurende het manwerk altijd de juiste driften bij de hond aan te spreken. Zijn taak bij de opbouw van de hond bij het manwerk bestaat onder andere uit de volgende punten:

**10.5.1** Het oproepen en versterken van de buitdrift (buitdrift stimulatie) en het initiatief gaan verleggen van pakwerker naar hond.

**10.5.2** Vervolgens ook de verdedigingsdrift oproepen en versterken door middel van contrareacties.

**10.5.3** Eindfase van de kanalisering van verdedigingsgedrag in buitdrift ten uitvoer brengen.

Bovendien moet daarnaast de geleider bij het manwerk door middel van het zogenaamde harmoniëren een positieve factor worden voor de hond en moet het programma worden aangeleerd. Het harmoniëren en het aanleren van het programma worden verderop in dit hoofdstuk behandeld.

De genoemde punten A, B en C zullen nu wat nader belicht worden.

#### **10.5.1 Buitdrift stimulatie en de hond leren het initiatief te gaan nemen**

Bij een jonge hond moet dus eerst de buitdrift opgeroepen en versterkt worden. Indien de geleider en pakwerker de nodige kennis van zaken hebben voor wat betreft de opbouw van het manwerk, kan met een acht weken oude hond die geschikt is voor de africhting hieraan al begonnen worden! Een ervaren geleider kan zonder meer ook thuis buitdrift stimulerende activiteiten met zijn hond ondernemen. Feitelijk socialiseer je dan de hond op bijtwerk, wat uiteindelijk zijn vruchten zal gaan afwerpen.

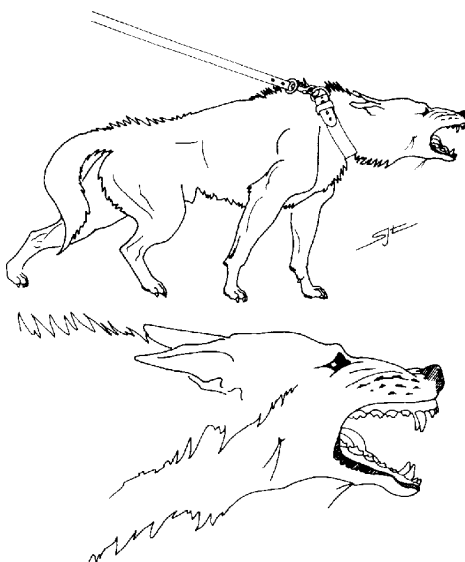
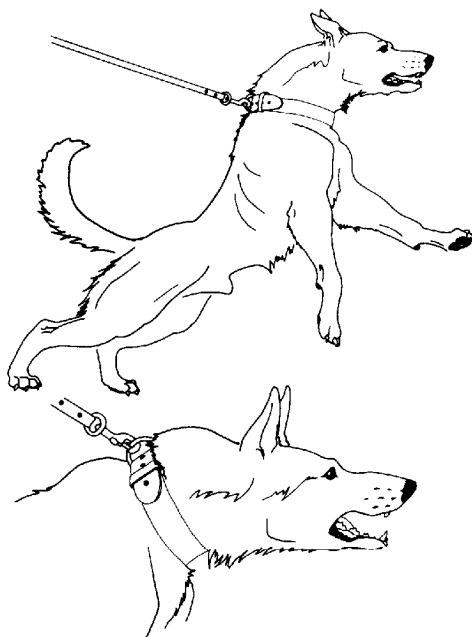
Men kan in een vroeg stadium ook al gebruik gaan maken van een zweep. Dit socialiseert de

jonge hond niet alleen op harde geluiden maar kan ook nuttig zijn voor een goede driftontwikkeling. Buitdrift ontwikkeling door de geleider uitgevoerd met zijn eigen hond kent geen enkel bezwaar, maar het mag duidelijk zijn dat het door de geleider gaan prikkelen van zijn eigen hond in verdedigingsdrift geen enkele logica kan bevatten.

Hiervoor in deze uiteenzetting is al aangegeven dat buitdrift onderhevig is aan "vermoeidheid". Daarom mag de hond niet vlak voor het manwerk al op het veld wat rondhangen of zomaar wat met de zak/rol/steekmouw etc. spelen, maar moet de pakwerker klaarstaan als de hond op het veld komt en gelijk tot actie overgaan. Lange discussies gedurende het manwerk tussen geleider, pakwerker en instructeur is om deze zelfde reden ook uit ten boze. De hond na het winnen wat doelloos in zijn eentje rond laten lopen met de buit (=zak, rol, steekmouw, bijtjas etc) is ook geen goede zaak. Als de hond na het winnen de buit heeft laten vallen of afgegeven dient de pakwerker gelijk weer tot actie over te gaan. De hond behoort onder spanning te blijven staan. Een directe actie na het afgeven van de buit is tevens van belang om te voorkomen dat door het af moeten geven van de buit de hond zijn geleider gaat zien als iemand die tevens in competitie is voor de buit. Dit mag uiteraard niet gebeuren. De hond moet zijn geleider zien als steun in de competitie tegen de pakwerker. Later kom ik terug op de werkwijze van de geleider bij het lossen van de buit.

Wat we dus willen bereiken is een speelse vechtlust bij de hond. Eventuele door de jonge hond nu ingezette verdedigingsdrift moet nu nog worden afgeleerd, dit om vermijddgedrag te voorkomen. Dit kan de pakwerker doen door de buit veel te bewegen en altijd langs, of van de hond af te laten bewegen voordat de hond mag inbijten. De theorie hierachter is: bij achtervolging en het behalen van de buit wordt de hond nimmer voor de keus gesteld eventueel iets anders te doen dan achtervolgen. Wordt de verdedigingsdrift ook aangesproken ontstaat voor de hond ook de keus van verdedigen of vluchten. De buit kan aan een touw bevestigd worden zodat de pakwerker deze langs de hond heen kan gooien, wat de stimulans richting buit versterkt en dus reacties richting pakwerker onderdrukt. Het laten inbijten mag pas geschieden als bij de hond de juiste driften worden aangesproken. Wanneer de hond de lijn strak trekt geeft hij aan in buitdrift geactiveerd te zijn (zo dadelijk hierover meer). Uit de lichaamstaal van de hond behoort men ook te herkennen op welke wijze men driften bij de hond aan spreekt. De bovenste twee tekeningen van de nu volgende afbeelding laten de hond met een zelfverzekerd gedrag zien. De hond toont dus geen angst en is gefixeerd op de buit. De onderste twee tekeningen laten de hond in verdedigingsdrift zien, waarbij men in dit geval kan waarnemen aan de ontblote kiezen, de oorstand en staardracht dat de hond onzeker is. Deze hond zal de dreiging tonen tegen de pakwerker maar zal snel in vermijddgedrag gebracht kunnen worden. Vermijddgedrag is onder andere al te herkennen aan zeer kleine terugtrekkende en of ontwijkende bewegingen van de hond.

(Tekeningen uit Barwig, "Schutzhund", blz 169)



Ook de manier van blaffen geeft een indicatie in welke gemoedstoestand de hond zich bevindt. Gaan snuffelen op de grond of desinteresse kan duiden op aanwezigheid van vermijddgedrag. Als gedurende het bijtwerk de hond onrustig wordt in zijn beet duidt dit aan dat men de grenzen van de belastbaarheid al overschreden heeft.

Op het moment van inbijten moet de buit zich van de hond af bewegen. Vergeet nimmer, werken in buitdrift betekent dat de buit (steekmouw/rol) zich altijd van de hond weg beweegt. Na het inbijten wordt de buit door de pakwerker in "buitpositie" gehouden worden ("buitpositie" is hond en buit achter de pakwerker, "verdedigingspositie" is buit en hond recht voor de pakwerker gebracht). Uiteraard behoort de pakwerker geen dreiging te geven en hierdoor mogelijk vermijddgedrag op te roepen. De pakwerker mag nooit passief reageren op agressief gedrag van de

hond (dreigen, blaffen, uitvallen etc.), maar moet zich beïndrukt tonen door het gedrag van de hond. Belangrijk is ook de manier van gebruik van een lijn waar de hond aan vast zit. Als men gedurende "het gevecht" de lijn laat doorhangen is men niet bezig de buitdrift van de hond te versterken, maar roept men zijn verdedigingsdrift op. Buitdrift stimulatie geschiedt dus met een strakke lijn. Anders geformuleerd: strakke lijn geeft de hond steun, bij een door hangende lijn is de hond op zichzelf aangewezen. Dit is een belangrijk punt in de opbouw om te onthouden!

Daar de hond snel geleerd moet worden omhoog te komen bij het inbijten, moet de pakwerker snel beginnen met het op buik of borst hoogte houden van de buit.

Een punt van aandacht dat nodig kan zijn bij het werken met de hond in "buitpositie" maar zich ook in andere situaties voor kan doen is het volgende.

Als men een hond de gelegenheid geeft gedurende het bijten, met de voorpoten tegen/op het lichaam van de pakwerker te laten rusten wordt de spanning op de bek/beet minder. Dit kan voor de hond de aanleiding zijn onrustig te worden (verhappen etc) op bijvoorbeeld de steekmouw. Door de voorpoten dus van het lichaam van de pakwerker te houden zou dus een onrustige beet, die dan een gevolg zou moeten zijn van te weinig spanning op de bek/beet, verbeterd/voorkomen kunnen worden. Een gewoonte of een neiging van de hond om zijn voorpoten te gebruiken tegen het lichaam van de pakwerker kan men corrigeren door de pakwerker met een stok tegen de voorpoten van de hond te laten tikken en wel zodanig dat de hond zijn voorpoten intrekt. Daarbij kan de pakwerker een beweging maken met zijn lichaam dat de poten nog sneller/gemakkelijker los komen. Daarnaast kan op het zelfde moment een strakke lijn een extra hulpmiddel zijn om nog wat meer spanning op de bek/beet te houden als daar behoefte aan is. Bij het tikken op de voorpoten door de pakwerker moet men uiteraard rekening houden met de belastbaarheid van de hond.

Er zijn honden die bewust op de elleboog of de punt van de steekmouw inbijten. Dit kan mogelijk twee oorzaken hebben. Of ze zoeken bewust de zachtste gedeelten op van de mouw of het komt van een bepaalde onzekerheid.

Is het een kwestie van gewenning aan de hardheid van de mouw dan kan me sterke zachte gladde doorzichtige plastic opzetstukken op de punt en elleboog van de steekmouw bevestigen. Deze opzetstukken dwingen de hond in het midden van de steekmouw te bijten daar op de elleboog en punt geen grip is. De opzetstukken behoren sterk te zijn zodat ze bij een verkeerde inbeet niet gelijk kapot zijn. Ze behoren niet van zeer hard materiaal te zijn om het afbreken van tanden te voorkomen, glad zodat de hond geen grip kan maken op deze plaatsen en doorzichtig om het verschil met een gewone overtrek niet al te groot te maken.

Komt het niet midden op de steekmouw bijten vanuit een onzekerheid dan behoort men deze onzekerheid door middel van correcte training weg te nemen. De reden hiervoor is dat men bij het oplossen van problemen de oorzaak moet aanpakken en niet de oplossing moet zoeken bij het bewerken van de symptomen, wat hier dus het niet midden inbijten van de steekmouw is. Het inzetten van opzetstukken is in dit geval echter niet verkeerd om een gewoontegedrag te voorkomen of weg te werken maar daarnaast moet dus de oorzaak van het probleem onder handen genomen worden.

Het zelfde verhaal gaat op als de hond al bijt op het bijtpak. Ook hier kan men als hulp dergelijke opzetstukken gebruiken. En ook hier moet men dan doorgronden of men bij het gebruik van deze opzetstukken niet met symptoombestrijding bezig is.

Op het "doodschudden" van de buit (=het vechten om de buit!) moet gelijk ingespeeld worden.

Doet men dit niet dan kan de hond hierdoor onzeker worden wat zich kan uiten in een onrustige beet. Ook op het bijbijten naar “vol” moet gereageerd worden. Het “doodschudden” en bijbijten is in feite een contra gedrag van de hond, ondanks dat we nog op de buitdrift werken. Kynethologisch kan men zeggen dat het volgende gebeurt. De buit pleegt in de ogen van de hond verzet is nog niet “dood” en zullen er dus door hem maatregelen genomen moeten worden door middel van “doodschudden” en of bijbijten om toch buit te maken. Het nu goed reageren op contrareacties is noodzakelijk voor een goede driftopbouw. Dit inspelen doet de pakwerker door de hond te laten winnen of op zijn minst een “verslagen” lichaamshouding aan te nemen. Contra reacties behoren nu al zomogelijk het enige motief te zijn om de hond de buit te laten winnen.

Heeft de hond de gewoonte druk met de buit te gaan schudden nadat hij gewonnen heeft, dan kan men een touw aan de buit bevestigen. Hiermee kan de pakwerker na het winnen wat spanning op de buit brengen zodat de hond wat makkelijker tot rust te brengen is. Deze rust is erg belangrijk om de consequentie er in te houden dat een inbeet in de buit altijd vol moet zijn en vol moet blijven. De hond moet dus ook leren na het winnen de buit vol vast te blijven houden. Het rustig vasthouden van de buit na het winnen geeft aan dat de hond weet zijn rust te kunnen vinden in buitdrift. Hij geeft met deze rust aan, naar stresssituaties weer tot rust te kunnen komen.



Is een hond niet tot rust te brengen omdat deze te hoog in drift is gebracht is er maar één oplossing. De hond commando “AF” geven en alle driftprikkelers verwijderen. Dit is gedurende het manwerk altijd het recept wanneer de controle verloren is gegaan of men niet meer “door” kan komen bij de hond als gevolg van te veel aanwezige drift! Vergeet nimmer, een hond te hoog in drift is niets te leren.

Zodra de hond door de pakwerker hoog in buitdrift te brengen is, gaat men **het initiatief verleggen** van de pakwerker naar de hond toe. Door deze oefeningen ook uit te voeren zonder buit, kan men zonder veel risico de hond zijn eerste lichte prikkels geven in zijn verdedigingsdrift. Wat het initiatief verleggen ook met zich mee brengt is het feit dat de hond

gestimuleerd wordt in het aanblaffen van de pakwerker. De oefeningen kunnen er als volgt uitzien.

In eerste instantie zonder dat er buit bij betrokken is. De pakwerker is uit zicht als de hond op het veld komt. De pakwerker gaat in het zichtveld van de hond en blijft stil staan. Als de hond nu reageert door middel van aanblaffen van de pakwerker (=de hond hitst de pakwerker op) reageert de pakwerker door middel van bewegingen, zweepslagen en dergelijke en gaat vervolgens weer stil staan. Reageert de hond weer dan volgt de zelfde reactie door de pakwerker en vlucht uiteindelijk weg uit zicht van de hond.

Daarna kan men ook met buit gaan werken. Er volgt hierbij het zelfde ritueel als hiervoor beschreven waarbij, maar nu reageert de pakwerker niet alleen door middel van bewegingen en dergelijke maar laat de hond ook bijten en buitmaken.

De hond wordt dus steeds sterker gemotiveerd om het initiatief te nemen. Je kunt (moet) hierdoor uiteindelijk de situatie krijgen dat de hond juist actief begint aan te blaffen als de pakwerker stil staat en stil is en klaar staat om in te bijten als de pakwerker actie maakt. Dit zal straks ook zijn vruchten gaan afwerpen voor wat betreft de bewaking gedurende het uitwerken van het programma op evenementen!

Nu zal dan ook in het vervolg het initiatief ook overgelaten worden aan de hond.

De eerste voorbereidingen voor het gaan geven van stokslagen kunnen nu al uitgevoerd worden. Dit geschiedt dan als de pakwerker de hond heeft laten inbijten, de hond vervolgens in "verdedigingspositie" houdt en de lijn aan de halsband van de hond op spanning wordt gehouden. In deze situatie laat men dan de pakwerker de hond over de kop aaien. Het aaien dient dan om eventuele onzekerheden tegenover de "slaande hand" te onderdrukken en is dus een voorbereiding op het later in de opbouw gaan geven van stokslagen.

### **10.5.2 Het oproepen en versterken van de verdedigingsdrift door middel van contrareacties**

Indien de beet van de hond op de steekmouw vast en vol is en hij werkt sterk met zijn buitdrift, dan gaat men de hond geleidelijk aan af en toe prikkelen in zijn verdedigingsdrift. Hierbij moet men altijd attent blijven dat er geen vermijdgedrag opgeroepen wordt.

Wordt de beet op de steekmouw te onrustig dan is men waarschijnlijk te vroeg begonnen met het gaan toepassen van contrareactie en moet men teruggaan in de opbouw en eerst verder gaan met buitdrift stimulatie.

De hond zal nu ongeveer tien maanden zijn. Het exacte tijdstip dat men de hond daadwerkelijk moet gaan bewerken in zijn verdedigingsdrift is moeilijk aan te geven. Een hond die heel veel buitdrift toont en sterk van karakter is, moet men eerder in zijn verdedigingsdrift gaan prikkelen. Dit om te voorkomen dat hij "vastgroeit"/"verankert" in zijn buitdrift en hierdoor in de problemen komt als zijn verdedigingsdrift wordt aangesproken. Een hond die snel in zijn verdedigingsdrift te prikkelen is moet men juist langer in zijn buitdrift bezig houden, dit om verval in vermijdgedrag te voorkomen.

In de regel is op deze leeftijd het vechten met "doodschudden" etc gemakkelijk aan te leren, maar sommige honden doen dit pas als ze circa vijftien maanden zijn.

De eerste ervaringen van de hond met contrareacties uitgevoerd door de pakwerker kunnen er als volgt uitzien. Op het moment van inbijten behoort de hond in zijn buitdrift te zijn. Men mag hierbij niet vergeten dat de hond het initiatief moet nemen de pakwerker op te hitsen. De pakwerker laat de hond de steekmouw winnen en houdt de steekmouw onder spanning met behulp van een lijn die aan de steekmouw bevestigd is. De lijn waaraan de hond bevestigd is wordt door

de geleider ook op spanning gehouden. Voor het aanspreken van verdedigingsdrift kan nu onder andere een zweep goed van dienst komen. Het volgende kan plaats vinden. De pakwerker slaat nu zachtjes met het touwtje van de zweep onderhands tegen de voorpoten van de hond (=contrareactie pakwerker). Op dit moment laat de geleider de lijn die hij vast heeft doorhangen. Als de hond nu reageert door middel van trekken aan de steekmouw en of "doodschudden", dan laat de pakwerker de lijn die hij vast heeft langzaam vieren, terwijl de geleider nu zijn hond vastpakt en braaft (=buitmaken). De eerste kanalisering van verdedigingsdrift in buitdrift heeft nu dus plaatsgevonden. Belangrijk is dat in deze fase de contrareactie altijd onderhands wordt uitgevoerd, dit om terugtrekkende bewegingen van de hond op stokdreigingen en dergelijke nu en later te voorkomen.

Deze vorm van contrareacties worden in het voorbij gaan van de weken\maanden geleidelijk aan gedoseerd heftiger en langduriger uitgevoerd. Ze worden dus steeds meer belastend voor de hond uitgevoerd. Buiten gebruik van de zweep kan daarbij bijvoorbeeld ook de stok gebruikt worden of kan de pakwerker zachtjes op de voorpoten van de hond trappen. De kanalisering wordt dus steeds intenser bij de hond opgebouwd.

De hond behoort dus geleidelijk aan steeds sterker geprikkeld te worden in zijn verdedigingsdrift. Variaties in de oefeningen moeten dan ook gaan plaatsvinden. Dit kan uiteindelijk bestaan uit het feit dat de pakwerker de hond stokstrijken en of stokslagen geeft, maar ook door bossen heen trekt, onderkaak van de hond op de knie drukt, de steekmouw schuin richting grond beweegt, door het publiek heen gaat, verstekken omsmijt, gebouwen in gaat etc. Door de hond gedurende het manwerk ook aan deze ongewoonlijke situaties te laten wennen, zal hij zeker geen moeite hebben met het "normaal" afwerken van een manwerkprogramma op een examen en wedstrijd. Zo kan de hond ook belast worden met een grote stilte van de pakwerker gedurende het manwerk. Met andere woorden het achterwege laten van geschreeuw door de pakwerker maar met wel veel lichamelijke dreiging, kan voor een hond een hoge belasting zijn. Het door de pakwerker opdrijven van een hond (of het zogenaamde doorstappen) die op de mouw/bijtpak zit, waarbij de pakwerker recht op de hond in gaat en dus de hond min of meer dreigt te overlopen, kan het voor de hond lastig maken om te volharden in zijn werk.

Uiteraard moet dit allemaal gedoseerd worden toegepast aan het incasseringsvermogen van de hond!!

Een nog andere bruikbare variatie is deze. Om de hond goed te kunnen bevredigen bij zijn ingezette verdedigingsdrift op het moment dat deze aangesproken wordt als hij in de steekmouw ingebeten heeft, kan men de hond bewust niet vol/spits laten bijten. Door de steekmouw nu vanuit "buitpositie" in "verdedigingspositie" te brengen, de spanning van de lijn te halen en de pakwerker nog ander contrareacties uit te laten uitvoeren, zal de hond in zijn verdedigingsdrift geactiveerd worden en daarom bijbijten en vechten. Indien de hond bijbijt en gaat vechten om de mouw wordt deze in "buitpositie" gebracht, "dood" gehouden en rustig heen en weer bewogen en of de hond mag de mouw winnen. De hond zal hiermee ook geleerd worden om bij te bijten wanneer hij eens niet vol op het bijtpak heeft kunnen inbijten gedurende het afwerken van het programma op een evenement.

Na kanalisering oefeningen moet er in deze fase altijd worden afgesloten moet een buitdriftoefening om zodoende de hond goed te ontlasten van zijn drift.

Naar mate de opbouw op deze wijze vordert gaat de hond de pakwerker met heel andere ogen zien. Toen hij nog volledig in zijn buitdrift geprikkeld werd, zag hij de pakwerker als een speelviend om een buit of die zijn buit wilde stelen. Nu hij ook steeds sterker in zijn



verdedigingsdrift geprikkeld wordt, gaat hij de pakwerker heel anders beoordelen. De pakwerker zet hem onder druk, iets waar hij rekening mee moet gaan houden. De pakwerker is niet langer een buit die er vandoor gaat, maar nu met hem een gevecht aan gaat. Bij de hond wordt langzaam de vechtdrift gecreëerd en de hond werkende in zijn vechtdrift ziet de pakwerker als een vechtpartner!

Wat men vaak ziet dat de geleider de hond de steekmouw terug laat brengen naar de pakwerker met de bedoeling dat de pakwerker nog wat samen met de hond wat vriendelijk speelt met de steekmouw. Dit staat haaks op het geen wat we willen bereiken! De pakwerker is geen speelviend meer maar een vechtpartner. Maar ook in de fase, dat men alleen nog maar met buitdriftontwikkeling bezig is, kan men dit terugbrengen beter achterwege laten. Dit om het aanleren van een vechtgedrag gemakkelijker te kunnen laten verlopen. Wel kan de geleider samen met zijn hond na het winnen van de steekmouw langs de pakwerker lopen en de pakwerker dan op dat moment nog een keer een contrareactie laten uitvoeren. Deze manier van handelen geeft kynethologisch een heel ander effect.

Wat betreft het gericht werken aan bepaalde driftontwikkelingen nog het volgende. Is de buitdrift bij de hond te gering dan moet men nadat de hond de steekmouw gewonnen heeft deze motiveren de steekmouw vast te blijven houden en te dragen. Is de verdedigingsdrift te gering dan moet men nadat de hond de mouw gewonnen heeft de steekmouw onmiddellijk doch rustig afnemen en behoort de pakwerker vervolgens de hond te prikkelen in zijn verdedigingsdrift.

Bij dit punt bespreek ik ook nog het de hond aanleren van het aanblaffen van de pakwerker. Dit gebeurt dwangmatig met gebruikmaking van de buitdrift. Men mag deze oefening dan ook pas gaan aanleren, als het stellen de hond goed afgaat. Zou de hond het aanblaffen geleerd worden in combinatie met een op de verdedigingsdrift gebaseerde beet, dan moet de tegenspeler van het verdedigingsgedrag = het vermijddgedrag, geactiveerd worden! Dit brengt voor de hond een grote zenuwbelasting met zich mee doordat er een driftconflict ontstaat. Dit zal tevens de leergierigheid van de hond verminderen. Bij gebruikmaking van de buitdrift bij het aanleren van het aanblaffen, wordt het aanblaffen een overspronggedrag. De hond leert dat dit de manier is zijn doel (de buitdrift te bevredigen) te bereiken. Dit geheel noemt men ook wel een instrumentale conditionering. Later of het aanblaffen meer.

### **10.5.3 De eindfase van de kanalisering van verdedigingsgedrag in buitdrift**

Ik moet er op wijzen dat voordat men deze eindfase op gang gaat brengen, het beste is eerst de hond technisch goed te leren bijten op het bijtpak. Is de opbouw van de hond tot nu toe goed uitgevoerd dan zal de hond geen enkele moeite moeten hebben met deze overgang. Het kan zelfs mogelijk zijn dat de hond al in een eerdere fase rijp was voor de overgang naar het bijtpak. Echter is het wel zo dat voorgaande beschreven oefeningen in de praktijk gemakkelijker uit te voeren zijn met een steekmouw. Dat wil niet zeggen dat dit met het werken op een bijtpak onmogelijk zou zijn.

De overgang van het bijten op een steekmouw naar het bijtpak is feitelijk dus slechts een technische aangelegenheid. Hoe deze overgang in de praktijk moet worden gebracht zal ik beschrijven in hoofdstuk 10.7, "De daadwerkelijke opbouw van het manwerk in de praktijk".

**Bij het vervolg van deze uiteenzetting wordt er dus vanuit gegaan dat de hond een goede**

## **beet is aangeleerd op het bijtpak.**

De hond wordt nu door de pakwerker enkel en alleen geprikkeld in zijn verdedigingsdrift doordat de pakwerker hem dreigt, schijnaanvallen, al of niet met behulp van een zweep of stok. Bij een sterke reactie van de hond vlucht de pakwerker weg. De hond is dus wederom altijd de winnaar. De oefening wordt afgesloten door een daadwerkelijke aanval van de pakwerker op de hond. Bij een sterke reactie van de hond laat hij de hond vliegensvlug inbijten en zijn bijtpak winnen. Dit is dus het kanaliseren. Let op, alles moet goed gedoseerd in de praktijk worden gebracht!

Een bruikbare vechtdrift stimulatie is door de hond buitdriftbewaking uit te laten voeren. Dit kan er als volgt uitzien. De hond is aan de plaagpaal bevestigd en de geleider stoet een beetje met zijn hond om een steekmouw. Uiteindelijk laat de geleider de hond met de steekmouw in zijn bek tot rust komen door naast zijn hond te gaan staan en deze te aaien over de kop. De pakwerker voert nu een aanval frontaal op de hond uit. Hierbij geeft hij veel dreiging met de stok doormiddel van slaande bewegingen of de dreigingen komen van een zweepslag die tegen de voorpoten van de hond gericht zijn. Wat men hierbij moet bereiken is dat de hond de steekmouw laat vallen en zich richt op de pakwerker. De pakwerker laat zich verjagen en de hond kan zich weer op zijn buit oriënteren. De inzet van de verdedigingsdrift vindt dus zijn beloning door buitbehoud. De gewenste vechtdrift is dus wederom gestimuleerd. Ofwel wederom een kanalisering van verdedigingsgedrag in buitdrift

Bij de uitvoering van deze vechtdrift stimulatie oefeningen volgens de hiervoor beschreven methoden zijn een aantal variaties op deze methoden denkbaar. Hierbij behoort de hond de pakwerker alleen nog maar als vechtpartner te zien en altijd als winnaar uit de bus te komen. Een hond bewerken in vechtdrift moet door de pakwerker niet gedaan worden door middel van veel bewegingen. Veel bewegingen roept buitdrift op. Deze fase van buitdriftontwikkeling is nu al lang voorbij.

Belangrijk om te weten is dat een gevecht in vechtdrift zomogelijk altijd kort en krachtig gehouden dient te worden. Te lang in gevecht blijven in vechtdrift kan de situatie creëren dat de hond terug valt in buitdrift. Dit terug vallen gebeurt omdat de hond zich dan prettig gaat voelen in de gegeven situatie, het gevecht valt dan terug in een buitdrift spelletje.

## **10.6 De rol van de instructeur - de opbouw van de geleider in het harmoniëren**

We hebben tot nu toe bij dit hoofdstuk het manwerk eerst kunnen lezen waar we kynethologisch gezien te maken mee hebben. Daarna is de invulling hiervan door de pakwerker aan bod gekomen. Natuurlijk hebben we ook nog de rol van de instructeur. Hij is de eindverantwoordelijke voor de opbouw van een hond. Hij moet het inzicht hebben en het overzicht behouden. Hij bepaald wanneer overgestapt wordt naar een volgende fase in de opbouw van de hond. Daarmee is dit de reden dat de instructeur de pakwerker instructies geeft wat te doen. Daarnaast heeft de instructeur de taak de geleider zodanig te instrueren dat deze een positieve factor wordt voor de hond bij het manwerk.

Nu kan het ook zo zijn dat de geleider zelf ook optreedt als instructeur gedurende de trainingen met zijn hond. Op zich begrijpelijk als de geleider zelf een zeer ervaren persoon is, met een duidelijke goed te verdedigen visie. Echter ook deze geleiders zouden beter af zijn als ze iemand naast zich zouden hebben die deze visie coördinerend in de praktijk brengt tijdens de trainingen. Dit zou de geleider de gelegenheid geven zich alleen maar zorgen hoeft te maken over het doen

en laten van zijn hond.

Het mag duidelijk zijn dat heel de opbouw van een hond valt of staat met de kennis van africhting binnen het hele team dat bestaat uit: geleider, de pakwerker en de instructeur. Immers kunnen we met deze kennis de oorzaken van gedrag achterhalen/verklaren en door op de juiste manier er op te reageren de hond blijven sturen in de richting die we hem willen hebben.

Echter het steeds bijhalen van al deze kennis maakt het geheel soms erg complex. Bovendien zijn er, buiten de hiervoor genoemde feiten over het gebruik van de diverse driften bij het manwerk, ook andere zaken die bij de opbouw van de hond betrokken moeten worden. Het gaat hierbij dan onder andere om driftbehoud, dreigend drift verlies door gewenning, de opbouw van de hond zonder vermijdgedrag te creëren **t.o.v. de geleider** en het punt van het bereiken van technische perfectie. Het geheel kan overzichtelijker worden door gebruik te maken van schema's, zonder steeds diep in de theorie te moeten gaan. Het kan de opbouw wat minder complex over laten komen. Deze schema's geven dan aan wat te doen in een bepaalde situatie op een bepaald tijdstip. In dit deel van dit hoofdstuk het manwerk zullen dergelijke schema's aan bod komen. Deze schema's zullen dus onderbouwd kunnen worden door de hiervoor genoemde theoretische achtergrond. Naast deze schema's zullen andere zaken aan bod komen die hierbij relevant zijn. **Harmoniering** zal hierbij het sleutelwoord zijn. En het mag duidelijk zijn. Heel het team behoort het begrip **harmoniering** te kennen.

### 10.6.1 HARMONIERING

Dit is dus het sleutelwoord. Harmoniering is het uiteindelijke doel van de opbouw van de hond bij het manwerk. Harmoniering bestaat uit:

- het samen bundelen van driftenergieën die dan 100% ten goede komen aan de bijtoefeningen
- met daarbij drift bestendigheidstrainingen

Harmoniering moet een ordelijke overeenstemming brengen tussen *drift*, *technische passieve dwang* en *activering dwang*. Harmoniering moet de hond in *het functioneringsgebied* brengen en houden. Wat deze begrippen inhouden zal duidelijk worden met de uitleg van de eerste stap richting harmoniering. Deze eerste stap is het toe gaan passen van **driftharmoniering**. Zie hiervoor eerst het nu komende schema.



Het *functioneringsgebied* is het optimale werkgebied waar we de hond willen hebben. Het is het werkgebied waarbij een hond een oefening met 100% gewenst gedrag uitvoert en daarbij ook het driftsoort inzet dat we daarbij wensen te zien.

Om de hond in het functioneringsgebied te krijgen hebben we *drift* nodig. Deze drift kan zijn buitdrift, actieve agressie, reactieve agressie etc. De inzet van drift, verkregen door acties van de pakwerker, brengt de hond vanaf links in het functioneringsgebied. Te veel drift zal de hond echter aan de rechter kant uit het functioneringsgebied drijven! Met andere woorden, de hond is niet meer in de hand van de geleider door te veel drift. Met *technische passieve dwang* vanuit de rechter zijde, dwingt men nu de hond terug in het functioneringsgebied. Technische passieve dwang is dus niets anders dan het appèl gedeelte bij het manwerk. Denk daar bijvoorbeeld bij het rustig moeten blijven liggen/zitten aan de voet en stil wezen, maar ook het “schoon” zijn in de bewakingsfase. Echter te veel technische passieve dwang zal de hond aan de linker zijde uit het functioneringsgebied drijven! Met andere woorden, er wordt dan te veel drift verdreven. En werken zonder drift kan nooit een optimale situatie bewerkstelligen. Werken met drift is een **MUST!** Wat men dus moet bereiken is een evenwicht tussen drift en technische passieve dwang zodat men de hond dwingt zich in het functioneringsgebied te bevinden. De situatie creëren van een evenwicht tussen de driften en de technische passieve dwang noemt men *driftharmoniering*.

Driftharmoniering kent weinig gevaar bij de uitvoering. Zolang men maar zorgt dat men de juiste drift wordt aangesproken bij de hond is het voor iedereen uitvoerbaar. De juiste drift die aangesproken moet worden is dus afhankelijk van de leeftijd van de hond. Zo zal er dus bij bijvoorbeeld een jonge hond nog veel buitdrift opgeroepen moeten worden door de pakwerker. Het lijkt ideaal en eenvoudig de hond door middel van driftharmoniering in het functioneringsgebied te houden. Er is echter een probleem. De hond is op de lange duur op deze wijze niet in het functioneringsgebied te houden. Door **gewenning**, ontstaan door de hond keer op keer door de “prikkel” pakwerker in drift laten brengen en door technische passieve dwang in het functioneringsgebied te houden, krijgt men **prikeldrempel verhoging!** Anders gezegd: de hond komt keer op keer in dezelfde situatie bij het manwerk (revieren, opjatten, vlucht, opjatten, zit, overval etc etc), dat daardoor de prikkel steeds sterker moet worden om de hond gemotiveerd te krijgen en te houden. Men krijgt de situatie dat als de hond door te veel technische passieve dwang uit het functioneringsgebied is geraakt, het toevoegen van meer driftprikkel de hond niet

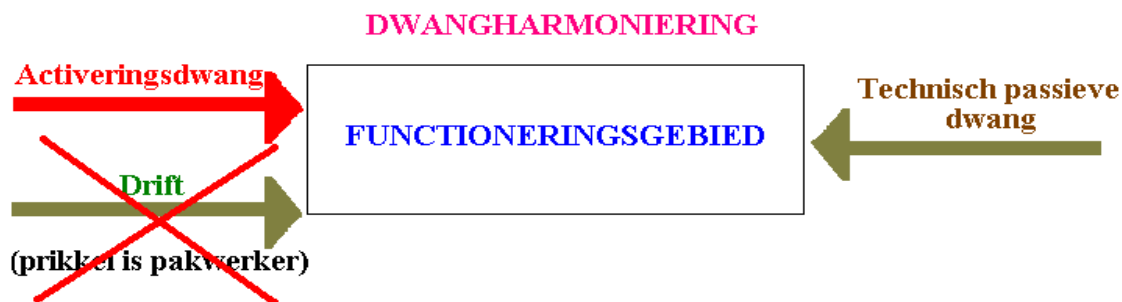
meer terug brengt in het functioneringsgebied. Met andere woorden het principe van de driftharmonisering werkt niet meer! Er wordt ook wel eens gesproken over het verbruik van momentane driftenergie

**En een belangrijke wet luidt: op deze wijze verloren drift komt nooit meer terug. Met andere woorden, een verhoogde prikeldrempel is niet meer te herstellen!! Dus met driftprikkelers moet men altijd zo zuinig mogelijk mee omspringen.**

Als men in de situatie belandt, waarbij door gewenning de drift steeds verder verdrongen wordt en de hond hierdoor uit het functioneringsgebied dreigt te raken, moet men dus niet proberen door middel van meer drift van uit de pakwerker (juttten) de hond in het functioneringsgebied te behouden. Dit zal dus de prikeldrempel alleen maar steeds verder verhogen!

Men zal moeten overschakelen naar het toepassen van **dwangharmonisering**.

Om dit begrip verder uit te leggen zal ik eerst het schema van dwangharmonisering geven.



Wat in dit schema bedoeld wordt met drift, technische passieve dwang en het functioneringsgebied is al duidelijk gemaakt. Nieuw is hier het begrip **activeringsdwang**. Wat we bereiken met activeringsdwang is dat dwang/pijn toegediend door de geleider aan de hond, de prikkel vervangt die aanvankelijk de hond bij het manwerk in drift brengt. En deze aanvankelijke prikkel wordt dus gegeven door de pakwerker door middel van juttten en dergelijke. Wat dus bereikt wordt door het introduceren van activeringsdwang is dat de prikeldrempel niet wordt verhoogd. Door klassieke conditionering wordt **de dwang/pijn vanuit de geleider** gekoppeld met het verkrijgen van drift. Waarna door instrumentele conditionering (dit is dus de andere benaming voor wat gelijk staat voor operante conditionering) een koppeling plaatsvindt tussen de dwang/pijn en het bereiken van het driftdoel.

Wat we eerst moeten doen in de praktijk is de hond leren dat dwang van uit de geleider driftbevrediging kan brengen. Dit kan men de hond leren door toepassing van **“drift - dwang - drift/driftbevrediging” oefeningen**. Als dit afgerond is kunnen we van daar uit de activeringsdwang gaan creëren. Deze volgorde is belangrijk omdat de hond eerst zal moeten leren dat dwang driftbevrediging kan brengen. Doet men dit niet dan kan dwang vermijddgedrag ten opzichte van

de geleider oproepen. En dit is wat we absoluut nooit mogen gaan creëren!!

***Kynethologisch uitgedrukt: De hond iets leren mag men nooit doen met alleen dwang maar altijd in combinatie met drift. Met andere woorden, bij gebruik van instrumentele conditionering moet men altijd ook klassieke conditionering toepassen.***

Later kom ik hierover terug.

Door middel van “drift -dwang -drift/driftbevrediging” bereikt men dat de hond hoog in drift zit en toch absolute gehoorzaamheid toont aan zijn geleider. Men krijgt dan dus een correct en intensief werkende hond. Om deze combinatie van drift en dwang in zijn optimale vorm te bereiken moet men zeer hoog geactiveerde drift direct gaan koppelen aan appèl. De hond leert hiermee dat de uitvoering van de dwang zijn driftdoel zal bevredigen en zal de dwang geen deactivering/vermijdinggedrag ten opzichte van de geleider veroorzaken. In de praktijk kan dit er als volgt uit zien. De hond zit aangeliend aan de voet van de geleider, de pakwerker staat op circa 5 meter van de hond. De geleider neemt zijn hond vast en tegelijkertijd begint de pakwerker de hond op te juttten (=de drift fase), eventueel met hulp van een zweep erbij. Na circa 5 seconden stopt de pakwerker zijn jutwerk en stelt zich neutraal op, terwijl tegelijkertijd de geleider zijn hond het commando af geeft (=de dwang fase). Ligt de hond circa 2 seconden correct, stil en verder zonder hulp af, krijgt hij het commando revier en moet dus de pakwerker gaan aanblaffen. Blaft de hond circa 3 seconden correct aan, dan mag hij bijten en winnen (=de drift/driftbevredigings fase). Uiteraard kan men een dergelijke methode pas gaan toepassen als de oefening zonder de driftdwang dosering zeer correct wordt uitgevoerd.

(Overigens, wil men tevens het oproepen van actieve agressiedrift gaan koppelen aan deze oefening, dan kan men op het moment dat de hond intensief aanblaft in plaats van de hond te laten bijten, juist de buit (=pakwerker) er vandoor laten gaan terwijl hij door zijn geleider door middel van de lijn wordt tegengehouden. Doordat hij aan de lijn zit en er dus niet achteraan kan, zal de actieve agressiedrift naar boven komen. Kort daarna laat men de hond uiteraard stellen en buitmaken.)

Het toepassen van de "drift - dwang -drift/driftbevrediging" oefeningen behoren naar gelang de hond steeds verder de programma onderdelen is aangeleerd, steeds intensiever worden toegepast. Het verhoogt de hond zijn driftintensiteit en daarnaast zijn gehoorzaamheid. De oefeningen zijn in veel variaties toepasbaar. Hieronder volgen enkele voorbeelden.

- Opjuttten-af-vlucht/tegenhouden-stellen-buitmaken
- opjuttten-zit-transport-overval-buitmaken
- aanblaffen-opjuttten-af-revier-aanblaffen-buitmaken
- aanblaffen-terugtrekken-revier-aanblaffen-buitmaken
- aanblaffen-terugtrekken-af-vlucht-buitmaken

Het mag duidelijk zijn dat bij het appèl gedeelte van dit type oefeningen de hond in drift moet blijven. Er mag geen enkele vorm van vermijden ten opzichte van de geleider herkenbaar zijn. Daarom is het een goede zaak dat het appèl gedeeltes altijd zoveel mogelijk geschieden met de pakwerker voor de hond en een beweging richting pakwerker.

De hond moet bij de af/zit gedeeltes echt helemaal tot rust komen en stil zijn. Met dit passief vermijden moet de hond goed leren omgaan. De uitstraling en rust van de geleider bij het passief vermijden is enorm belangrijk

Wat men echter nooit uit het oog mag verliezen is dat een hond in “overdrift” kan raken. Men heeft dan deze honden zo hoog in drift gebracht dat de geleider, ondanks deze zeer correct te werk gaat, gewoonweg niet meer doorkomt bij zijn hond. Deze honden kunnen dan op dat moment ook

niets geleerd worden daar correcties/contact door/met de geleider niet mogelijk is. Deze situatie moet uiteraard altijd voorkomen worden. De grens voor het bereiken van “overdrift” ligt bij elke hond anders.

Als de combinatie van drift en dwang er goed in zit kan men de activeringsdwang gaan introduceren. We kunnen nu dezelfde oefeningen gaan gebruiken zoals zo even beschreven bij de “drift - dwang drift/driftbevrediging” oefeningen. Wat er nu echter toegevoegd wordt is dat na de dwang de hond wederom in drift wordt gebracht door de pakwerker maar nu in combinatie met pijn/dwang prikkels van uit de geleider. De eerste oefening van de toepassing zou er als volgt uit kunnen zien. De hond zit aangeliend aan de voet van de geleider, de pakwerker staat op circa 5 meter van de hond. De geleider neemt zijn hond vast en tegelijkertijd begint de pakwerker de hond op te jutten (=de drift fase), eventueel met hulp van een zweep erbij. Na circa 5 seconden stopt de pakwerker zijn jutwerk en stelt zich neutraal op, terwijl tegelijkertijd de geleider zijn hond het commando af geeft (=de dwang fase). Ligt de hond circa 2 seconden correct, stil en verder zonder hulp af, volgt er weer jutwerk door de pakwerker. Nu komt echter de introductie van de activeringsdwang. De hond wordt geprikt aan zijn ketting en gedwongen aan de voet van de geleider blijven. De hond staat dus in de startblokken, wilt erg graag (jankt/piept dat hij graag wil), maar wordt gedwongen door pijnprikkels/dwang (=activeringsdwang) nog even te wachten op het commando stellen. Uiteraard is dit wachten de eerste keer hooguit een seconde of drie. Dan krijgt hij het commando stellen waarbij de pakwerker uiteraard op juiste wijze reageert. De varianten van de “drift - dwang - drift/driftbevrediging” oefeningen die genoemd zijn, zijn nu, met toevoeging van de activeringsdwang, bruikbaar. De hond wordt dus nu door de combinatie van pijn en dwang niet in vermijddgedrag gebracht maar juist in drift. Er vindt dus een klassieke conditionering plaats tussen de activeringsdwang en de drift komende vanuit de pakwerker. De activeringsdwang (pijn/dwang) is dus via deze klassieke conditionering de nieuwe prikkel geworden wat de hond in drift brengt!! De hond is geleerd dat deze pijn/dwang driftbevrediging gaat brengen.

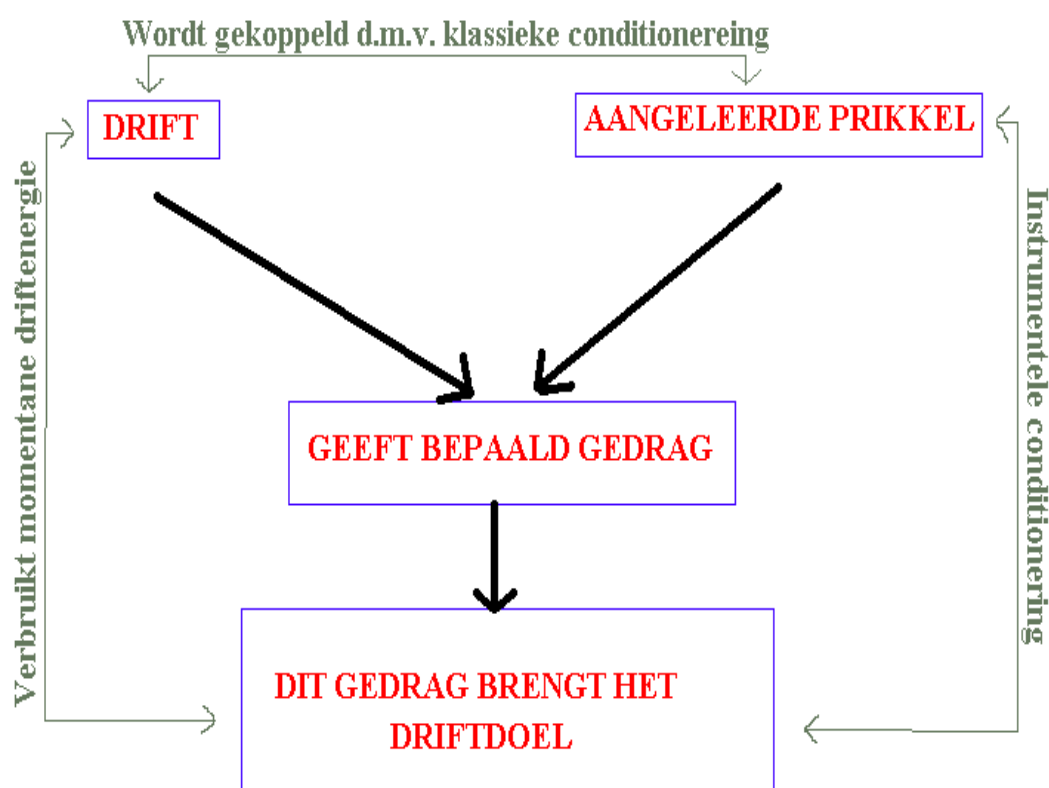
Het zal uiteindelijk zo moeten zijn dat toegediende pijn/dwang door de geleider zoals hiervoor beschreven, de hond in drift brengt zonder dat de pakwerker hierbij moet helpen door middel van jutten en dergelijke. Er is dan uiteindelijk een instrumentele conditionering tussen de pijn/dwang en het driftdoel. Met andere woorden, doordat de hond zijn driftdoel bereikt zal hij graag d.m.v. pijn/dwang in drift gebracht worden en dus niet door de pijn/dwang in het vermijden vervallen.

Men moet echter een zaak voor ogen houden bij het willen toepassen van dwangharmonisering. **Het toepassen van activeringsdwang brengt gevaren met zich mee!** Het is zeker niet voor iedere hond weggelegd om het te gaan toepassen. De hond moet mentaal bij machte zijn om bij technische passieve dwang en activeringsdwang uiteindelijk toch in drift te komen. De spanningen kunnen voor de hond zo hoog oplopen dat deze “tussen de oren ontploft”! Gevoel en kennis van zaken van heel het team is een MUST! Daarbij moeten we uiteraard niet de leeftijd van de hond uit het oog verliezen!

Het moet duidelijk zijn.....

***Vroeg kan men beginnen met driftharmonisering***  
***Vroeg mag men nooit beginnen met dwangharmonisering***

Wat we kynethologisch gezien gedaan hebben met driftharmonisering en dwangharmonisering is weer gegeven in de nu volgende tekening.



Het meest wezenlijke van heel dit verhaal heb ik nog niet aan de orde gesteld. En dat is dat naast een hond ook **een geleider opgebouwd moet worden!** De geleider moet leren dat hij diegene is die uiteindelijk zijn hond door middel van activeringsdwang en technische passieve dwang in het functioneringsgebied houdt. Het doen en laten van de pakwerker er niet meer toe doet, want hij de geleider kan zijn hond in drift brengen. Als het moet heeft hij hiervoor de pakwerker niet nodig. Het mes snijdt daarmee aan twee kanten. Natuurlijk zal een hond in het functioneringsgebied die voelt mentaal een overwicht te hebben op een pakwerker een mooi stukje bijtwerk kunnen laten zien. Maar een hond ook goed in dwangharmonie gebracht door de geleider zal ook geen verstoord beeld laten zien door de invloed van de geleider. Storende invloeden door de geleider bij het inlopen voor wat betreft bewaking etc. zullen er dan gewoon weg niet zijn. Wie kent niet



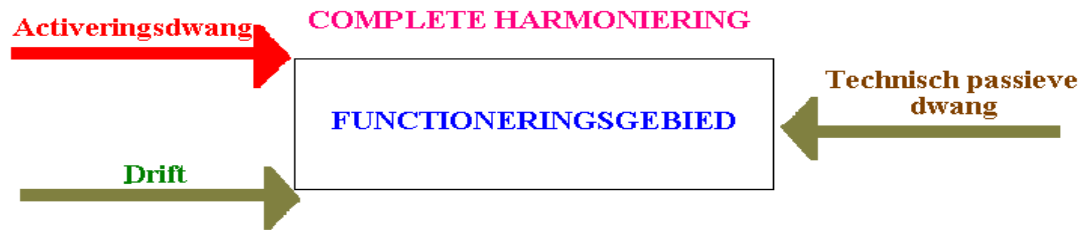
het beeld van opzij springende honden, een overslaande blaf, omkijkende honden, met andere woorden onrust door de invloed van de geleider. Want in hond op de juiste wijze in dwangharmonie gebracht zal de aankomst/aanwezigheid van de hond hem alleen maar in meer drift kunnen brengen.

Het mag hiermee duidelijk zijn dat het uiteindelijke eindresultaat van de opbouw van de hond niet alleen bepaald wordt door een goede opbouw van het “wezen” de hond, maar dat parallel daaraan ook het “wezen” de geleider goed opgebouwd moet worden! Geleider moet leren dat hij in hectische situaties voor de hond de rust en vertrouwen moet kunnen geven aan zijn hond. Dat hij als geleider alleen maar een positieve bijkomstigheid is en geen, hoe gering dan misschien ook, een storende factor is. Het is een zeer moeilijke opdracht voor een geleider om dit een zijn optimale vorm te bereiken. Des niet te min is het belang erg groot om deze optimale vorm zo dicht mogelijk te bereiken. Het is zeker absoluut verkeerd dat een geleider absoluut geen bijdrage kan leveren in het in drift brengen van de hond en alleen maar in de ogen van de hond en storende factor is gedurende het uitvoeren van zijn werk. Negatieve invloeden door de geleider zijn snel in het leven geroepen. Knullige omgang met bijvoorbeeld lange lijnen, het verkeerde gebruik van halsbanden/prikkettingen, lichaamshouding en mimiek van de geleider etc etc hebben hun invloed. Voor geleiders die door hun uitstraling te dominant overkomen bij hun zeer jonge hond, kan het verstandig zijn hun hond eerst hierboven uit te laten groeien alvorens enige training aan te vangen met de hond. En vergeet niet, wat er zich allemaal afspeelt bij eerdere oefeningen zal zijn invloed hebben bij het manwerk.

Kortom, de geleider moet weten wat hij moet doen en wat zeker niet. En dit kan hij alleen maar weten als hij weet waarom hij op een bepaalde wijze moet handelen. De geleider moet weten waar hij mee bezig is! De basishandelingen die een geleider absoluut moet gaan beheersen zijn: hond heeft mogen bijten, bijtjas wordt gewonnen en hond loopt met de bijtjas in de bek samen met de geleider rond, ze houden halt en de geleider brengt zijn hond tot rust die de bijtjas nog in de bek heeft, de hond moet de bijtjas lossen en wordt tot passief vermijden gebracht waarbij een absolute rust heerst bij de hond.

Wordt een uitermate geschikte hond voor de africhting goed opgebouwd en is de hond geestelijk volwassen geworden dan kan er spraken zijn dat men een **complete harmonisering** heeft bewerkstelligd.

Complete harmonisering houdt in dat door middel van activering dwang en drift aan de ene zijde en door tegendruk van technische passieve dwang aan de andere zijde, de hond is gestabiliseerd in het functioneringsgebied.



Is er spraken van complete harmoniering dan moet bijvoorbeeld het volgende mogelijk zijn. Hond blaft de pakwerker aan. Pakwerker daagt de hond uit door mimiek, geluid, lichte bewegingen met lichaam. Hond gaat in de fout (bijt in/springt tegen de pakwerker op etc) en wordt hiervoor gecorrigeerd door de geleider. Hond dreigt hierdoor iets in het vermijden te raken of drift te verliezen. Door activeringsdwang vanuit de geleider (prikken aan de prikketting etc) wordt de hond terug in het functioneringsgebied gebracht, dus zonder dat driftopbouw vanuit de pakwerker hierbij nodig was. Er is dus geen spraken geweest van prikkeldrempel verhoging.

Tot slot, na het bereiken van een complete harmoniering is een zeer belangrijke gegeven om te onthouden deze. Technische perfectie is theoretisch nooit voor 100% te behouden. Om de eenvoudige reden dat technische perfectie altijd een halt toe roept aan de driftontwikkeling. Met andere woorden, de drift vloeit dan weg. Dit is de reden dat men altijd moet werken naar het bereiken van een technische perfectie voor een bepaalde periode. Deze periode is uiteraard het moment van deelnemen aan een belangrijk evenement. Vaak wordt dit gegeven aangeduid met de term “pieken”.

### 10.6.2 Revieren en aanblaffen (de bewaking)

Het revieren en aanblaffen (daarmee ook de bewakingsfase bedoelende) is een omstandigheid waarbij een hond die goed van wezen is en voorzien van een hoge dosis actieve agressie te onderscheiden is van een hond die hierin te kort schiet. Daarom dan ook specifieke aandacht aan deze materie. Later in dit hoofdstuk “Oefeningen gerelateerd aan de inzet van een pakwerker(helper)” wordt uitgebreid teruggekomen over het aanleren van het revieren en aanblaffen. Nu zal ik me hoofdzakelijk beperken tot de kynethologische wetgevingen hieromtrent.

Het aanblaffen van de pakwerker kan men verdelen in twee type. Het eerste type is de situatie waarbij de hond zijn actieve agressie inzet ten opzichte van de pakwerker. Het andere type is de situatie waarbij de hond in buitdrift aanblaft om de buit te bemachtigen. Diegene die de tot nu behandelde theorie voor wat betreft driftinzet gedurende het manwerk goed heeft doorgrond, zal daarmee begrijpen dat het aanblaffen met inzet van sociale agressie datgene is wat wij van de

hond wensen. Heel het aanblaffen is dan gebaseerd op basis van een vijandige/concurrerende relatie tussen de hond en de pakwerker. Ik wijs er nog eens op, wat we willen is dat de hond bij vluchthandelingen van de pakwerker werkt in buitdrift, als de pakwerker een contra actie maakt ten opzichte van de hond moet de hond overgaan in verdedigingsdrift en na het lossen overschakelen in zijn sociale agressie.

Het verschil tussen het eerste en het tweede type is duidelijk te onderscheiden in de praktijk gedurende de aanblaf situatie. Een hond aanblaffende in buitdrift laat een hond zien die aanblaft op een normale gecontroleerde toonhoogte. Het is minder intens en de hond laat geen serieuze dreiging zien ten opzichte van de pakwerker. Soms kan men zien dat de hond bij gebruik van een steekmouw niet de pakwerker aanblaft maar de buit (=de steekmouw). De hond in sociale agressie geeft dus duidelijk een ander beeld. De hond blaft intenser in een agressieve toon en richt zich duidelijk op de pakwerker. Doordat de drift intenser is kan de hond langer in drift gehouden worden, zeker als men eenmaal een complete harmonisering heeft bewerkstelligd. Het mag gelijk duidelijk zijn dat bij honden met een gebrek aan agressiedrift en of een gebrek aan stabiliteit nooit het gewenste aanblaf type te creëren is. Deze honden zullen altijd in buitdrift gehouden moeten worden.

Zoals al duidelijk is gemaakt in het begin van dit hoofdstuk wordt de jonge hond opgebouwd in zijn beet door middel van. buitdrift. Gedurende deze opbouw leert de jonge hond ook dat door middel van blaffen hij de pakwerker kan activeren (zie terug bij “het initiatief verleggen van pakwerker naar hond”). Hij leert dat hij de pakwerker door middel van blaffen kan ophitsen, de stuipen op het lijf kan jagen om buit kan maken. Dat hij door middel van blaffen de pakwerker het op een lopen kan laten zetten en hij erachter aan kan rennen om hem te grijpen en buit te maken. Heel het “initiatief verleggen” is dus de basis voor het aanleren van het aanblaffen van de pakwerker. Het “initiatief verleggen” en hiermee dus het eerste aanblaffen van de pakwerker gebeurt in buitdrift.

Met het ouder worden van de hond vindt dus bij de hond kanalisering van verdedigingsgedrag in buitdrift plaats. Hiermee zal de sociale agressie ontwikkeld worden. Daarmee verandert het gedrag van de hond ten opzichte van de pakwerker van het werken in buitdrift naar de inzet van verdedigingsgedrag. Werkt een hond eenmaal in verdedigingsdrift dan is deze door middel van passief vermijden (lossen) en eventuele activeringsdwang in “sociale agressie”-blaffen te brengen. Zeker als de pakwerker op het moment van het passief vermijden de hond uitdaagt door aankijkgedrag, dreigende houding, zweepgebruik etc., waarbij men echter weer “overdrift” moet voorkomen. Let wel op met dit uitdagen de pakwerker goed in zijn rol blijft. Dit uitdagen moet voor 100% gebaseerd zijn op de rol van vechtpartners te zijn. Het behoort hier zo te zijn dat uit respect voor de geleider de hond ondanks deze uitdagingen in passief vermijden blijft (= hier bewaking). Pas bij een eventuele daadwerkelijke overval van de pakwerker op de hond mag deze overgaan tot bijten. Respect voor de pakwerker mag niet gecreëerd worden. Over deze materie kom ik verderop in dit hoofdstuk nog terug.

Het op deze wijze de hond er toe te brengen in sociale agressie te gaan aanblaffen past in zijn geheel in de opbouw van de hond zonder onnodige risico's te nemen.

Op veel africhtingverenigingen zie je echter dat de pakwerker verhindert dat de hond kan inbijten bij het revieren en aanblaffen of deze na het lossen wil gaan inbijten. Kynethologisch gezien is het ook mogelijk op deze wijze de hond in een aanblaf situatie te krijgen waarbij hij zijn sociale agressie inzet. Echter dit zal dan alleen lukken bij honden die sterk van wezen zijn en genetisch al de gewenste driften in zich heeft. Is dit niet het geval dan zal de hond terugvallen in vermijdinggedrag. Met het toepassen van deze trainingsmethode bij de opbouw voor het

KNPV/diensthonden programma neemt men naar mijn mening onnodige risico's. Echter om deze materie zo compleet mogelijk te beschrijven en aan te geven waar de nadelen zitten toch de uiteenzetting van deze methode.

In de praktijk zou de training er dan zo uit moeten zien. De hond jaagt in buitdrift richting pakwerker die bijvoorbeeld achter een boom gevlucht is. Normaal bijt hij in buitdrift gelijk in. Echter wordt de hond door middel van agressie van de pakwerker van inbijten weerhouden. Dit weerhouden kan dan zijn door middel van aankijkgedrag, dreiging met de stok, dreigend stemgeluid of wat dan maar ook nodig is om de hond te overrompelen. Doordat de hond is overrompeld zal deze in eerste instantie enige stappen terug doen en omschakelen van buitdrift in verdedigingsgedrag. Dit verdedigingsgedrag zal zich uiten in een "verdedigingsblaf". Zodra de hond gaat blaffen, en deze timing hierbij is zeer belangrijk, maakt de pakwerker een vluchtbeweging en laat de hond inbijten in een dreigingvrije buitdrift. De hond leert dus de dreiging te overwinnen door inzet van verdedigingsdrift, op latere leeftijd zal dat sociale agressie worden, en zijn rust daarmee te vinden in bevrediging van zijn buitdrift. Gedurende deze gehele situatie blijft de geleider helemaal buitenspel. De hond zal het in zijn geheel alleen moeten oplossen anders zal de gehele opzet niet werken. Zoals ik al beschreef, bij aanvang van het toepassen van deze methode moet de hond bij het eerste blaffen gelijk in buitdrift gebracht worden. Het langer laten aanblaffen gaat men pas mee beginnen als de hond in de loop van de verschillende trainingssessies heeft laten zien met de situatie goed om te kunnen gaan. De tijd van aanblaffen wordt dan langzaam opgevoerd.

Het probleem dat ik heb met deze methode is dat het alleen voor de echt sterke honden toepasbaar is zonder de hond te ver van de pakwerker weg te laten stappen voor wat betreft het voorgeschreven is in het KNPV/diensthonden programma. Een ander vereiste is dat men de beschikking moet hebben over een pakwerker met zeer veel gevoel en kennis van zaken! Vergeet niet dat de dreiging/verweer vanuit de pakwerker heel sterk kan moeten wezen om de hond van inbijten te weerhouden.

Toepassen van deze laatste methode bij zwakkere honden zal deze honden te ver in vermijdgedrag laten vallen en of onzeker maken in de bewakingsfase. Correcties van uit de pakwerker zonder de doelstelling de hond uiteindelijk in sociale agressie te krijgen getuigen van een niet doordachte opbouw van een hond en een kynethologisch niet verdedigbare trainingsmethode!

Met dit gehele verhaal over het stellen en aanblaffen (de bewaking) mag duidelijk zijn dat de houding van de pakwerker gedurende de bewakingsfase zeer belangrijk is. Een passieve pakwerker zonder uitstraling en dreiging zal waarschijnlijk nooit een grote uitdaging voor een hond zijn om in sociale agressie te werken!

Bij de aanbevolen methode om de hond aan te leren met inzet van sociale agressie aan te gaan blaffen, behoort men daarnaast ook gebruik maken van de wetgeving van instrumentele conditionering / leerfixering door conflicten. Voor wat betreft het aanblaffen houdt dit in dat men in de loop van de opbouw de ingezette drift en het driftbehoud, met als doelstelling voor de hond het bereiken van driftbevrediging, verder ontwikkeld. Dit doet men door de driftbevrediging met interval te laten plaatsvinden. Voor het aanblaffen betekent dit:

\*Blaffen - bijten

\*Blaffen - niet mogen bijten

\*Langer aan laten blaffen - niet mogen bijten

\*Kort aanblaffen - bijten etc etc.

Als dit goed is toegepast en de hond intussen ongeveer *twee jaar* is geworden, vindt het volgende in de praktijk plaats. Door het aanblaffen nu steeds langer en langer aan te houden in combinatie met de snelheid dat de beloning komt (bijten) af te wisselen, krijgt men de situatie dat de hond in een conflict komt. Hem is zo ingeprent dat aanblaffen beloning geeft, met als gevolg dat achterwege blijven hiervan de dwang erna alleen maar groter wordt. Met andere woorden, het is zo ingeprent bij de hond dat blaffen een beloning geeft, dat hij deze kost wat kost dan ook wil hebben. Het conflict van “het nog niet mogen bijten” geeft hem alleen maar nog meer doorzettingsvermogen om te blijven aanblaffen. Hij is er zo gefixeerd op geraakt dat hij geen andere uitweg meer weet om uit het conflict te komen dan maar door te gaan met aanblaffen. Instrumentele conditionering / leerfixering door conflicten dus.

Ik vermeldde hiervoor al dat men op veel africhtingverenigingen ziet dat de pakwerker verhinderd dat de hond kan inbijten bij het revieren en aanblaffen of na het lossen. Ik heb hierbij beschreven hoe dit kynethologisch verantwoord zou kunnen. Echter wat men helaas heel vaak ziet dat de pakwerker zich totaal niet aan deze kynethologische wetgeving houdt. Wat men dan wel ziet is dat de pakwerker de rol van de geleider gaat overnemen. De acties van de pakwerker zijn dan zodanig dat hij het type respect gaat afdwingen bij de hond waarover ik bij het hoofdstuk “Communicatie en hoe honden leren” uitgebreid heb gehad. Door commando's te geven als FOEI, NEE, GA ZITTEN, LUID etc vervalt de pakwerker dan compleet uit zijn rol. De pakwerker moet een vechtpartner worden voor de hond en geen persoon waarvoor hij respect moet hebben. Dit respect waar we het hier over hebben behoort enkele en alleen toe aan de geleider! Is dit respect niet bij de geleider dan wordt heel de uitvoering van het manwerk op een evenement wel heel erg pakwerker afhankelijk. Uitgebreid intrainen wordt dan ook altijd een grote must! Om een goede driftontwikkeling en harmonisering te bewerkstelligen gedurende het manwerk, met het daarbij behorende respect (= appèl) voor de geleider, behoort iedere betrokkene zijn voorgeschreven rol hierin heel goed te kennen. Daarnaast moet het perfect uitgevoerd worden met hoogachting voor de kynethologische wetgeving hierbij.

**DRIFT EN HET RELEVANTE VOOR HET MANWERK**

<b>SOORT DRIFT</b>	<b>PRIKKEL</b>	<b>GEDRAG</b>	<b>DOEL</b>	<b>AANDACHT PUNTEN</b>
Buitdrift	Vlucht / veel beweging met de mouw zonder dreiging	Inhalen / aanvallen / vasthouden / rustige beet / zelfverzekerd gedrag	Buit behouden / buit dragen	1) Vermoeiing, deze kan zijn: -Actiespecifiek, is momentaan -Prikkel specifiek, werkt door op wat lange termijn 2) Prikkel drempel verhoging
Vermijdgedrag (actief/passief)	Belasting in de vorm van lichaamstaal, akoestisch geluid, lichaamscontact	Actief vermijden = met activiteit (weglopen, noodaanval) Passief vermijden = geen activiteit tonen (niet bewegen, liggen blijven, lossen bij bijwerk)	Dwang vermijden, rust vinden, drift verzwakken of stoppen, spanning weg laten vloeien	Negatieve aspecten van actief vermijden: is altijd oproepbaar bij belasting, niet vermoeibaar, onrust bij het bijwerk, kan overbelasting geven
Verdedigingsdrift	Belasting, aanval, stokslag, dreiging, hond fixeren, zich groot maken	Conteren van de pakwerker, bijten	Spanningsopbouw, rust vinden, kanaliseren van verdedigingsdrift in buitdrift	Altijd oproepbaar, niet vermoeibaar Synergist buitdrift=zijn samen te voegen/te koppelen om één functie te vervullen Antagonist met vermijdgedrag=vermijd drift en verdedigingsdrift heffen elkaar op/ vervangen elkaar

SOORT DRIFT	PRIKKEL	GEDRAG	DOEL	AANDACHT PUNTEN
Actieve agressie	Conflict	Dominant gedrag d.m.v. blaffen, bijten, aanvallen	Dominantie, rust	Kan geërfd zijn = genetisch aanwezig, ontwikkeld uit zichzelf door het "rijpen" van de hond rond de tweejarige leeftijd Ontwikkeld uit verdedigingsdrift = leermodel

## **10.7 De daadwerkelijke opbouw van het manwerk in de praktijk**

### **10.7.1 Eerst nog enkele woorden vooraf over enkele praktische zaken**

\*Bij het komende verhaal over de opbouw van het manwerk wordt er van uitgegaan dat het appèl gedeelte horende bij het manwerk (ofwel het passief vermijden), de geleider zijn hond bijbrengt. Over de materie van het laten verhinderen door de pakwerker een jonge hond in te bijten in het verstek na het revieren of na het lossen en dergelijke, heb ik al hiervoor geschreven bij "Revieren en aanblaffen (de bewaking)". Ik vermeld opnieuw, ik zie niet de noodzaak om een jonge hond al te dwingen met zijn verdedigingsdrift te gaan werken. Het gevaar van een te groot vermijdgedrag dat geactiveerd kan worden vind ik te groot (ik heb ook al eerder gesproken over het niet mogen creëren van vlucht- en verdedigingszones). Bovendien kan, indien dergelijke handelingen door de pakwerker worden verricht, de wijze uitvoering van het appèl gedeelte gedurende het manwerk sterk gaan afhangen van de pakwerker waarmee de hond op dat moment te maken heeft. De uitstraling/dreiging die iemand als pakwerker van nature heeft verschilt nu eenmaal per persoon. Een hond heeft een enorme aanleg dit verschil snel te zien en zal dan ook zijn gedrag hierbij snel aanpassen.

Ook correcties door derde zal vrijwel zeker, voor wat betreft het appèl gedeelte bij manwerk, problemen geven op het moment dat deze derde man niet meer in de nabijheid is van de hond. Respect voor- en gehoorzaamheid aan de geleider is wat gedoseerd afgedwongen moet worden bij de hond door de geleider zelf. Kortom, harmoniëren kan en moet enkel en alleen door de geleider in de praktijk gebracht worden. Dit zal overigens de nodige africhtingkwaliteiten eisen van de geleider en zijn begeleidende instructeur!

Ook behoort gedurende de training de aanwezigheid van "toeschouwers" en eventueel de aanwezigheid van andere honden dicht bij de uitvoering van het manwerk een andere regel te zijn. De hond behoort gewoon niet anders gewend te zijn.

\*De geleider zal moeten leren te werken met twee banden om de hals van de hond. Van deze twee

zal één een prikketting zijn en de andere een normale groffe halsketting of een leren halsband. De prikketting wordt enkel en alleen gebruikt als technische dwang afgedwongen moet worden en bij het oproepen van activeringsdwang. Deze prikketting moet overigens hoog achter de oren en vrij strak zitten. Op deze wijze werkt de prikketting het beste en komt deze niet over de andere ketting of band heen te zitten.

De grove ketting of leren halsband wordt voor de overige handelingen gebruikt zoals bij het lopen met de mouw in de bek van de hond, bij het jutwerk etc. Bij jutwerk geeft een brede leren halsband een goede driftprikkel. Een nadeel is echter dat de hond misschien snel kort van adem is. Voor jutwerk is een juttuig mogelijk idealer.

Ik herhaal hier een zeer belangrijk punt voor wat betreft lijn gebruik. Als men gedurende "het gevecht" de lijn laat doorhangen is men niet bezig de buitdrift van de hond te versterken, maar roept men zijn verdedigingsdrift op. Buitdrift stimulatie geschiedt dus met een strakke lijn, het meer aanspreken van de verdedigingsdrift geschiedt met doorhangende lijn. Anders geformuleerd. Een strakke lijn geeft de hond steun, bij een doorhangende lijn is de hond op zichzelf aangewezen. Belangrijk om te onthouden zodat de gewenste drift op een bepaald moment goed aan te sturen is. Het is van belang zodanig met de hond te werken dat deze niet of zo min mogelijk in de fout kan gaan. In bijten bij het revieren, uitbreken voordat de hond mag revieren op commando en verdere ongehoorzaamheid moet men altijd voorkomen. Hierbij is het op de juiste manier gebruik maken van technische hulpmiddelen zoals de plaag(jut)paal, plaag(jut)tafel, lange lijnen etc erg belangrijk om het foutloos aanleren te kunnen bereiken. Voor het belang van het foutloos leren verwijs ik terug naar hoofdstuk 6, "Communicatie en hoe honden leren", punt 6.22 "het belang van foutloos leren versus wedstrijdslim worden van de hond"

Wat betreft actief vermijddgedrag bij het manwerk het volgende. Soms ziet men wel africhters die actief vermijddgedrag, dat volgde naar reactieve agressie richting de pakwerker, willen onderdrukken met behulp van de inzet van negatieve bekrachtiging. Echter is het zo dat door de natuurlijke betekenis van actief vermijddgedrag dit gedrag zich slecht laat elimineren met behulp van negatieve bekrachtiging. Vaak zal dan de situatie ontstaan dat als de hond dreigt in een zelfde situatie te belanden waar hij voorheen overging tot actief vermijddgedrag, deze bij voorbaat al reactief wordt en wegvucht als hij hiervoor de kans krijgt. Vermijddgedrag ten opzichte van de pakwerker moet dus zijn oplossing vinden met behulp van buitdrift.

\*Het vervolg van dit hoofdstuk, zal hoofdzakelijk het aanleren van een goede beet en het aanleren van het programma behandelen. Het tijdstip van het verleggen van het initiatief richting hond en het overgaan van het niet alleen maar prikkelen van de hond in zijn buitdrift, maar hem ook daarbij gaan prikkelen in zijn verdedigingsdrift door middel van contraireacties, is zeer moeilijk aan te geven. Dit moment is zo sterk afhankelijk van de combinatie geleider-hond waarmee men te maken heeft, dat daarom dan ook gaande weg het vervolg van dit verhaal steeds minder aandacht aan deze materie besteed zal worden. Het zelfde geldt voor het noodzakelijke harmoniëren door de geleider. In het theorie gedeelte hiervoor is al aangegeven wat men als pakwerker en geleider te doen heeft en hoe dit uitgevoerd zou kunnen worden. Gedurende het gevecht met de hond, uitgevoerd met de hond bevestigd aan een jutlijn met behulp van een juttuig of gedurende het bijtwerk bij het aanleren van het programma, moet dus de buitdrift/verdedigingsdrift/kanaliseren materie door de pakwerker in de praktijk gebracht worden. Parallel hieraan loopt het harmoniëren.

Echter, en dit heb ik al eerder aangegeven, mag er van de volgende belangrijke regels nooit afgeweken worden. De hond behoort eerst de techniek te leren dat hij altijd op de gewenste wijze inbijt met daarbij de gewenste motivatie. Het aan te leren appèl bij het manwerk moet gedragen kunnen worden door het stemmingsgevoel van de hond. Anders geformuleerd.



**Een goede driftopbouw, dit door middel van het initiatief verleggen, de hond leren conteren en het kanaliseren van verdedigingsdrift in buitdrift, gaat altijd voor op het aanleren van het programma!**

Immers het dragen van de last van het appèl moet gedragen kunnen worden door een goede driftinhoud van de hond. Het is ook niet zo dat men zich te veel alleen maar mag concentreren op de driftopbouw. Appèl moet ook vroeg geïntroduceerd worden. Dit omdat de hond vroeg geleerd moet worden met deze druk van het appèl om te kunnen gaan. Maar dan wel met een zodanige dosering die op dat moment gedragen kan worden door de aanwezige driftinhoud.

Met andere woorden. Het aanleren van het programma moet afgestemd zijn op de driftopbouw. Het aanleren van het programma mag nooit een belemmering gaan vormen in de driftopbouw.

\*Het is een goede zaak als men een trainingssessie zodanig indeelt dat men in begin heeft waarbij de hond in stemming wordt gebracht. Een middendeel waarbij de hond belast wordt. En men als afsluiting een deel heeft waarmee de hond met een goed gevoel het veld af gaat. Praktisch gezien kan dit er als volgt uit.

DEEL 1 = Hond in goede stemming brengen!

- Prikkelen
- Driftopbouw en zeker maken door driftbevrediging
- Instrumentele conditionering

In dit eerste deel zal dus veel buitdrift om de hoek kijken. Met andere woorden, de hond krijgt vrijwel geen dwang alleen maar drift.

DEEL 2 = Werken aan harmonisering/kanalisering

- Werken aan de actieve agressie
- Klassieke conditionering voor activeringsdwang te verkrijgen
- Driftopbouw door conflict. Met andere woorden, geen driftbevrediging

DEEL 3 = Ontspanning

- Instrumentele conditionering, geen dwang/druk alleen maar driftbevrediging

Hond moet dus met een goed gevoel de trainingssessie verlaten. Spanning moet weggevloeid zijn.

### **10.7.2 Puppy tijd**

Zoals al aangegeven kan men met een pup van ongeveer acht weken al met de driftontwikkeling beginnen. Driftontwikkeling, meer hoeft het niet in te houden. Het bijten kan nog niet veel van betekenis zijn. Zeker als de hond gaat wisselen is de nodige voorzichtigheid met het gebit in acht te nemen. Het “bijtwerk” gedurende de trainingen met de hond zal in deze fase alleen maar hoeven te bestaan met het van het veld dragen van een zakje en dergelijke. Wel kan al in een vroeg stadium een poging ondernomen worden het initiatief van het ophitsen te verleggen van pakwerker naar de hond. Men mag niet vergeten gedurende het bijtwerk te reageren op contra reacties van de hond.

Heeft de hond zijn melkgebit volledig ingeruild voor zijn “echt” gebit dan kan met het aanleren van een goede beet begonnen worden. De hond zal ongeveer zes á zeven maanden zijn.

Door het 100% werken in buitdrift kent deze periode geen gevaar voor wat betreft vermijdgedrag. Echter de kwestie van het verhogen van de prikkeldrempel dient een punt van aandacht te blijven.

### 10.7.3 Het aanleren van een goede beet/het leren lopen met de buit

De hond heeft hierbij een juttuig aan en wordt midden op het trainingsveld aan gezet. De geleider blijft hierbij stilstaan als zijnde de paal waaraan de hond vast zit door middel van zijn juttuig. De geleider moedigt zijn hond rustig en overtuigend aan als deze het initiatief neemt de pakwerker op te juttten. We werken in deze fase in de regel al snel met een jonge honden steekmouw. Het eerste inbijten behoort al "vol" en "vast" te zijn. Is dit niet het geval dan mag de hond beslist de buit niet winnen. Door de steekmouw even "dood" te houden zullen de meeste honden van nature bijbijten als reactie op de doodreflex van de prooi, waarna de pakwerker weer tot actie over kan gaan. Lukt dit bijbijten niet dan behoort de geleider de buit rustig uit de bek van de hond te halen, waarna de pakwerker gelijk tot actie moet overgaan. Indien de hond de steekmouw mag winnen gaat de geleider met zijn hond stukje draven, waarbij hij probeert te voorkomen dat de hond de buit laat vallen of gaat verbijten op de buit. Het aanleren van het lopen met de buit is belangrijk voor de driftontwikkelingen van de hond en dus het aanleren van een goede beet. Na het draven wordt er halt gehouden en streelt men de hond, terwijl de hond de steekmouw rustig "vol" in de bek vast behoort te houden. De geleider doet hierbij een vlakke hand onder de bek van de hond. Met deze rust in buitdrift kan stress volledig wegvloeden.

Na deze korte periode van rust laat de geleider de hond de buit lossen. De meest ideale manier voor het laten lossen van de buit is dat de geleider de onderlippen tegen de kiezen drukt. Bij een jonge hond lukt dit meestal snel. Mocht dit niet of niet meer lukken dan de hond rustig aan zijn halsketting omhoog hijsen zodat deze de buit laat vallen. De geleider moet het commando los bij beide methode niet gebruiken! Zodra de hond de buit laat vallen dient er gelijk actie te komen vanuit de pakwerker, terwijl de geleider zich weer als paal opstelt. Het belang van deze snelle reactie van de pakwerker heb ik al beschreven. Echter mocht er voor wat voor reden dan ook het afgeven van de buit op deze hiervoor genoemde methode constant een groot gevecht zijn tussen geleider en hond dan moet men overgaan tot het laten lossen op commando van de geleider. Simpelweg omdat er dan geen enkel voordeel meer is door het anders te doen dan op commando. De voorbereiding hiervoor en de spelregels hierbij zijn verderop in dit hoofdstuk te lezen bij het onderwerp "HET LOSSEN". Men kan in een later stadium ook enkele malen de hond de buit terug laten brengen naar de pakwerker om een kort gevecht te laten geschieden. Blijkt dat op het moment van terugbrengen dat de hond onrustig wordt in zijn beet dan moet de pakwerker de steekmouw niet aannemen maar vluchten en de geleider moet met hond de ander kant op draven. N.B. de hond moet altijd de winnaar blijven.

Het aanleren van een goede beet dient te beginnen op een zakje, daarna op een rol en daarna op een jonge honden steekmouw. Na elke overstap dient men snel te beginnen de hond op buik of borst hoogte van de pakwerker te laten inbijten. Het overstappen van het laten bijten op zakje of rol naar het bijten op een steekmouw moet zo snel mogelijk gebeuren maar wel met een goede driftopbouw in de buitdrift. Deze snelle overgangen zullen geen probleem zijn indien men kennis van zaken heeft. Met het laten inbijten op een tussen steekmouw en een harde steekmouw moet men wachten tot het gebit echt volgroeid is en kan eventueel uitgesteld worden tot de fase die verderop wordt beschreven, waarbij de hond aan de paal gaat. Voor het aanleren van een betere grip kan men ook tijdelijk gebruik gaan maken van een leren lap bevestigd aan een touw. De pakwerker laat de hond inbijten in de leren lap en trekt aan het touw. De hond zal nu in deze leren lap harder moeten bijten om deze te kunnen behouden dan in het geval van ander bijtmateriaal. Zodra de hond goed bijt op de betreffende buit dienen deze oefeningen afgesloten te worden met een oefening buitdrift-afstandstellen. De pakwerker beweegt zich hierbij achteruit op een afstand van vijf tot tien meter van de hond terwijl men de hond de pakwerker achterna laat gaan. De geleider remt hierbij de hond met behulp van een lijn aan het juttuig en wel zodanig dat deze

steeds dichterbij de pakwerker komt. Op het laatste moment laat de geleider de hond schieten zodat deze goed in kan bijten. De buit behoort door de pakwerker hierbij op buik of borsthoogte gehouden te worden en de hond dient enigszins in de zij opgevangen te worden, wordt uitgedraaid en mag winnen. Geleider en hond verlaten samen met de buit snel het veld waarbij de hond niet op de buit mag verbijten.

#### **10.7.4 De hond laten wennen aan de aanwezigheid van de geleider en dat deze hem streelt over de wangen terwijl hij op de steekmouw zit**

Eventuele druk vanuit bijvoorbeeld het appèl en of andere aan te leren oefeningen moeten met deze oefeningen wegvloeien. Met andere woorden, de hond moet leren omgang en vertrouwen krijgen in het doen en laten van de geleider, ook gedurende het manwerk. Ondanks onze mooie theorie over het harmoniëren zal dit vertrouwen (nog) niet altijd aanwezig zijn.

De hond heeft een juttuig om en wordt hiermee vastgemaakt aan een paal met behulp van een lijn met paniekhaak (=de jutlijn). De lijn behoort circa 3 meter lang en op een hoogte van circa 120 centimeter bevestigd te zijn aan de paal. In de lijn behoort een sterke veer verwerkt te zijn die de schokken gedeeltelijk opvangt zonder een grote terugslag te bewerkstelligen. De lijn behoort bovendien helemaal strak te kunnen staan. M.b.v. de paniekhaak kan de hond snel los getrokken worden van de lijn ongeacht hier eventueel grote spanning op staat. Voordeel van een paal midden op het trainingsveld is de ruimte die er is om de hond aan te zetten. Voordeel van een paal helemaal aan de rand van het trainingsveld is het feit dat de hond went aan een compacte ruimte waarin hij zich dan bevindt.

De hond wordt aangezet laat men het initiatief van het jutwerk overnemen en mag dan inbijten op de mouw. De pakwerker zet de lijn op spanning en vermindert de actie zodat de geleider zijn hond kan strelen over de wangen. (Vergeet in dit soort situaties niet het al eerder aangegeven mogelijk probleem van een onrustige beet dat eventueel ontstaat als gevolg van het feit dat de hond zijn voorpoten tegen/op het lichaam van de pakwerker kan laten rusten.) Dan mogen geleider en hond de mouw (=buit) samen winnen. Samen winnen wil zeggen: de geleider doet een vlakke hand onder de bek van de hond, de pakwerker laat de mouw van zijn arm af glijden, de geleider hond de kop van de hond omhoog met de hand die onder de bek van de hond zit en met de ander hand streelt hij de hond over kop en de rest van het lichaam. Hond mag niet op de steekmouw verbijten. De hond moet tot rust komen in zijn buitdrift. Men laat de steekmouw na enige tijd lossen op de hiervoor al beschreven wijze (over het laten lossen gedurende een gevecht met de pakwerker later meer). Is de steekmouw los dan schopt de geleider de steekmouw een stukje weg zodat de hond er net niet bij kan en komt de pakwerker gelijk in actie. In plaats van samen winnen gaan geleider en hond na het winnen af en toe nog samen draven met de buit en na het halt houden laat men de hond ook weer tot rust komen in zijn buitdrift, om hem vervolgens de steekmouw te laten lossen zoals hiervoor beschreven.

Deze oefeningen worden afgesloten met oefening buitdrift-afstandstellen waarbij eventueel nog gebruik wordt gemaakt van een lijn aan het juttuig op de manier zoals hiervoor al beschreven en verlaten hond en geleider samen met de steekmouw snel het veld.

#### **10.7.5 Overgang van de steekmouw naar het bijtpak**

Het werken met een steekmouw heeft veel voordelen. Je kunt de hond gemakkelijk buit laten maken door de steekmouw te laten winnen (van de arm af laten glijden) en een steekmouw is

gemakkelijk te dragen voor de hond. Daarbij is een steekmouw gemakkelijk weer aan te trekken door de pakwerker. Je kunt in het begin een zachte jonge hond steekmouw gebruiken om langzaam via een tussen steekmouw over te gaan op een harde steekmouw. Wordt deze harde steekmouw door de hond goed verdragen en toont de hond veel overtuiging in zijn werk, dan is de overgang naar het bijtpak in de regel geen probleem. Het is dan slechts een technische overgang van de manier van bijten.

Het bijtpak heeft wel het nadeel dat het buitmaken van de hond en stuk lastiger is. De hond kan de bijtjas gewonnen gegeven worden, die dan slechts met één riempje vast is aangetrokken is door de pakwerker, doordat de pakwerker razend snel deze van zijn lichaam laat glijden. Meedragen van de bijtjas door de hond is een stuk lastiger dan een steekmouw. Daarnaast kan een pakwerker met een hond ingebeten op het pak, gaan “meegeven” als reactie op het trekken van de hond. Met andere woorden, de pakwerker toont daarmee aan overwonnen te kunnen worden door de hond. Kort om, het gaan werken met een bijtpak hoeft de verdere hiervoor omschreven driftontwikkeling niet in de weg staan. Echter zal er meer discipline gevraagd worden van de pakwerker en geleider om ondanks het lastiger werken, de noodzakelijke driftontwikkeling verder in de praktijk te brengen.

Bij het introduceren van het bijtpak kan men het beste even een stapje terug doen. Even de hond weer gaan aanplagen in buitdrift met een niet aangetrokken bijtjas, zal de hond snel doen richten op de bijtjas. Heeft de hond aangetoond te bijten op de bijtjas dan kan de hond aangeleerd worden te bijten op een pakwerker volledig in het pak, zeg maar bijten zoals het uiteindelijk hoort te zijn volgens het programma.

Bij het gaan leren bijten op het aangetrokken bijtpak zorgen we ervoor dat de hond een brede leren halsband draagt. De bijtjas van het bijtpak zit zodanig vast dat de pakwerker deze razend snel van zijn lichaam kan laten glijden nadat de hond ingebeten heeft, om de hond zodanig buit te laten maken. De pakwerker zet de hond aan in buitdrift en als de hond toont te willen bijten gaat de geleider de hond “zetten”. “Zetten” wil zeggen dat de geleider met beide handen aan een zijde van de halsband de hond zodanig begeleidt met het inbijten, dat deze op de gewenste plaats inbijt. Zodra dat de hond even vast zit op het pak laat de pakwerker de hond buitmaken. Gaande weg de trainingen wordt de bijtactiviteit van de hond langer gemaakt en gaat men de hond gedoseerd prikkelen in zijn verdedigingsdrift om daarna zijn rust laten vinden in het buitmaken. De bedoeling van dit geheel en de te volgen weg er naar toe mogen ondertussen wel duidelijk zijn. Als de hond echt solide is tussen de oren en het revieren met de bewaking en het lossen goed geconditioneerd is, dan pas kan het uitschieten van de bijtjas (= het buit laten maken) achterwegen gaan blijven.

De exacte plaats waar men de hond behoort in te laten bijten op het bijtpak is vaak een punt van discussie. In ieder geval behoort het voor de hond geen discussiepunt te zijn en een constant gegeven. Doordat het voor de hond altijd een bekende steeds de zelfde wijze van handelen wordt, een gewoontegedrag dus, zal de hond alleen maar zekerder worden in zijn doen en laten.

In de regel wordt er bij een aanval van de pakwerker, dus waar de pakwerker met de borst de hond benaderd, gekozen voor in de ogen van de hond de rechterzijde van de pakwerker en wel boven in de arm in de omgeving van het schoudergewricht. Het betreft dan dus de linkerarm van de pakwerker. Betreft het een vluchthandeling van de pakwerker, dus waar de pakwerker met de rug naar de hond bevindt, wordt er wederom gekozen voor in de ogen van de hond de rechter zijnde van de pakwerker, en wel ter hoogte van de bovenarm. Het betreft dan dus het rechterschouderblad van de pakwerker.

Het beenstellen op de fiets zal bij hoofdstuk 10.7.17, “Tot staan brengen van een op de fiets

vluchtende pakwerker”, aan de orde komen.

### 10.7.6 Een mogelijke bruikbare methode om te hond te leren vechten op de pakwerker

De hond zit vast aan een paal of de geleider fungeert als paal. De lijn zit bij de hond vast aan een prikketting die de hond om heeft. Hond mag inbijten. De pakwerker trekt de lijn strak, de hond krijgt dus een pijnprikkel. Gaat de hond nu trekken aan het bijtpak, dan wordt de spanning van de lijn gehaald. Eventueel kan ook gewerkt worden met de hond een juttuig aan met lijn en een prikketting om met een andere lijn eraan. Het aanzetten voor het bijten zou dan op het juttuig kunnen gebeuren, het daarna toedienen van de pijnprikkel via de prikketting. De hond leert dus....vechten voorkomt pijn of neemt de pijn weg.

Uiteraard moet de hond genetisch zodanig in elkaar zitten dat deze dergelijke trainingsmethodieken goed aan kan + de leeftijd er voor heeft en dus alleen maar sterker zal worden in zijn doen en laten.

### 10.7.7 De hond aanleren aanblaffen bij de pakwerker en vervolgens het aanleren van het revieren naar de pakwerker toe

Deze oefening legt de basis voor het revieren naar de pakwerker, het aanblaffen na het lossen en dus de gehele bewaking van de hond bij de pakwerker. Een goede solide opbouw volgens de richtlijnen die hier nu beschreven zal worden zal **het fundament** leggen voor een goede uitwerking van velen oefeningen uit het programma's. Door de hond hoger in drift de oefening aan te leren dan deze later op een toetsing/wedstrijd zal zijn bouwt men meer controle op bij de hond.

Om vermijdgedrag **ten opzichte van de geleider** bij deze oefening te voorkomen is eerst een stukje ervaring vooraf met “drift -dwang -drift/driftbevrediging” oefeningen erg nuttig! (Zie voor deze oefeningen terug in dit hoofdstuk)

De hond zit wederom met juttuig aan de paal vast en heeft nu bovendien een extra lijn aan zijn halsketting (of prikketting) bevestigd die wordt vastgehouden door de geleider. Zie de foto's hieronder, gemaakt bij een IPO africhtingsvereniging van manwerk aan een plaagpaal.





Een mogelijk beter alternatief voor de jutpaal is de juttafel. Ook hier zit de hond met een juttuig via een ketting vast aan een paal. De ketting is zo lang dat de hond net niet van de tafel af kan en dus niet per ongeluk opgehangen kan worden. Ook hier staat de geleider naast/achter de hond. De ronde tafel is circa 80 centimeter hoog. De pakwerker kan om de gehele tafel heen lopen, waarbij de paal meedraait. Met een dergelijk constructie voorkomt men dat de ketting zich om de paal omwikkeld. Zie foto hieronder van een juttafel gemaakt bij een IPO africhtingsvereniging.



Grote voordeel van een juttafel ten opzichte van een jutpaal is het feit dat de grenzen van hoever de pakwerker kan inlopen heel duidelijk zijn. De gehele opbouw van het revieren en aanblaffen, en daarmee de basis van het lossen en de bewaking, is veel meer onder goede controle op te bouwen. Vooral voor instructeurs, geleiders en pakwerkers zonder veel ervaring met de hier beschreven methodiek is dit een heel groot voordeel. Het eigen maken van deze methode van opbouw met een goed eindresultaat heeft meer kans op slagen. Dit omdat de ontwikkeling van het samenspel van instructeur, geleider, hond en pakwerker meer kansen krijgt.

De opbouw op een juttafel is niet veel anders dan de opbouw aan een jutpaal. De geleider kan in de bewakingsfase van de hond van de tafel stappen en verschillende posities in gaan nemen en weer aansluiten bij zijn hond op de tafel.

Mogelijk dat er een grotere overgang voor de hond is als deze klaar is om ook van de juttafel af te gaan werken voor wat betreft het revieren en aanblaffen ten opzichte van deze situatie bij de

opbouw aan een jutpaal.

Bijkomend voordeel van het gebruik van de juttafel is het feit dat een hond in de regel gemakkelijker te prikkelen is in zijn verdedigingsdrift. Dit door het feit dat je de hond toch uit zijn op de grond vertrouwelijke omgeving haalt en duidelijk een gebied afbakt van beperkte bewegingsvrijheid. Door op deze wijze een klein beetje verhogen van de stress zal tot gevolg hebben dat een pakwerker minder prikkels nodig zal hebben om de hond te prikkelen in zijn verdedigingsdrift. Met andere woorden, de onderste prikkeldrempel van de verdedigingszone wordt ermee verlaagd. In hoofdstuk 10.3.1.4 “(actief)vermijddrag”, is terug te lezen wat hiermee precies bedoeld wordt. Het gevolg is dat de tekst uit het hoofdstuk 10.5.1 “Buitdrift stimulatie en de hond leren het initiatief te gaan nemen”, gemakkelijker met de hond op de tafel in de praktijk te brengen zal zijn.

In de verdere tekst hieronder is uitgegaan van de opbouw aan een jutpaal. Maar zoals gezegd, een opbouw op een juttafel geeft meer kansen om zich de methodiek meester te maken, maar de opbouw is feitelijk niet anders.

Ik behoor op het volgend gevaar te wijzen. Indien bij het manwerk gewerkt wordt met een lijn aan de halsketting van de hond is dit voor de pakwerker altijd een groot aandachtspunt. Het door de pakwerker per ongeluk trappen op deze lijn gedurende bijtactiviteiten, kan door de hond uitgelegd worden als een correctie door de pakwerker. Indien een lijn aan de halsketting van de hond bevestigd is zal de pakwerker dan ook enigszins aangepast manwerk moeten verrichten.

De lijn waarmee de hond aan de jutpaal vast zit kan het beste voorzien zijn van een zogenaamde “paniekhaak” uit de paardendressuur. Met deze haak kun je de hond razendsnel bij het juttuig los koppelen van de lijn die aan de paal vast zit.

Het **aanleren** van het revieren en aanblaffen behoort dus met de jonge hond grotendeels in buitdrift te gebeuren. Sociale agressie en dwangactivering komen pas op latere leeftijd om de hoek kijken. Voor deze niet onbelangrijke theorie verwijs ik terug naar de tekst bij “De rol van de instructeur - de opbouw van de geleider in het harmoniëren” / bij het onderwerp “stellen en aanblaffen (de bewaking)”, alwaar deze materie uitgebreid aan bod komt.

Door jutwerk van de pakwerker wordt gezorgd dat de lijn aan de paal strak komt te staan. Vervolgens begeeft de pakwerker zich, nadat hij de hond in de juiste drift heeft gebracht (en zeker niet in de hiervoor beschreven “overdrift”!), tot ongeveer één meter voor de hond. De afstand dient in ieder geval zodanig te zijn dat de hond niet in kan bijten als de lijn strak staat aan de paal. De pakwerker draait zijn rug naar de hond toe en verstart plotseling razend snel. Dat wil dus zeggen dat hij rechtop staat, volledig niet meer beweegt of geluiden maakt. De geleider bevindt zich naast zijn hond en geeft zijn hond nu direct het commando “REVIER”. De geleider sommeert de hond te gaan zitten en aan te blaffen. (Uiteraard moet de hond al weten wat zitten en luid is!! De commando's “ZIT” en “LUID” moeten dus aangeleerd zijn voordat men met deze oefening kan gaan beginnen.) De geleider corrigeert de hond indien deze "zonder toestemming" in wil bijten met behulp van stem en correctie met de lijn aan de halsketting. Indien nodig kan de pakwerker in deze fase de hond lichtjes prikkelen om deze actief te houden, maar moet dit zeker niet meer doen dan nodig is. Immers is de hond al geleerd initiatieven te nemen voor wat betreft het aanblaffen! Indien de hond goed even aanblaft volgt de beloning, met andere woorden, de pakwerker laat de hond inbijten. De pakwerker maakt hiervoor een duidelijke actie met stem en lichaam, zodat de hond niet hoeft te twifelen dat hij nu mag inbijten. Op het zelfde moment trekt de geleider zijn hond vlug los van de lijnt aan de paal met behulp van de paniekhaak. Nadat de pakwerker kort met de hond gewerkt heeft volgt het winnen van de bijtjas zoals hiervoor al

beschreven is. Door op deze wijze te werken kan er haast niets mis gaan bij aanvang van de opbouw van de oefening.

De oefeningen van het revieren op een oefendag worden altijd afgesloten met een oefening buitdriftafstandstellen.

Als het aanblaffen aan de paal goed gaat, zonder dat er nog correctie van de hond nodig zijn, dan volgt de tweede fase van de opbouw. De hond behoort nu te leren om de pakwerker heen te lopen en achter de pakwerker te gaan zitten blaffen en te bewaken.

De keuze om de hond achter de pakwerker te laten bewaken heeft twee voordelen. Ten eerste is er geen direct oogcontact met de pakwerker in de bewakingsfase en daarmee een eventuele psychische belasting voor de hond vanuit de pakwerker minder. Daarnaast heeft de pakwerker dan minder de mogelijkheid om de hond in zijn bewakingsfase (al of niet bewust) te beïnvloeden en daarmee ongewenst gedrag te creëren.

Bij het aanleren van het revieren moeten we vooraf een keuze maken langs welke zijde we wensen dat de hond in het vervolg om de pakwerker heen loopt. In de regel kiest men ervoor de hond linksom om de pakwerker te laten lopen. Door dit een constante factor te maken is de oefening voor de hond in al zijn aspecten een gewoonte gedrag te maken. Dit maakt de hond alleen maar zekerder in zijn gedrag en is de oefening gemakkelijker te conditioneren. Mocht de hond in een latere fase er ineens voor te kiezen rechtsom de pakwerker te lopen, dan kan dit een eerste aanwijzing zijn dat de hond aan het testen is of er mogelijkheden zijn om onder het appèl uit te kunnen komen!

We gaan terug naar de uitvoering van de tweede fase van de training. We gaan weer uit van de zelfde situatie met de hond vast aan de paal en wordt door de pakwerker weer opgejut. En nogmaals, de hond maar niet in overdrift worden gebracht om te voorkomen dat de geleider niet meer “doorkomt” bij de hond. In deze fase gaat de pakwerker tot ongeveer twee meter voor de hond en verstart weer, **echter met zijn gezicht naar de hond toe**.

De hond krijgt nu wederom het commando “REVIER”. De geleider trekt de hond razend snel met behulp van de paniekhaak los van de lijn aan waarmee deze aan de paal vast zit. Met de andere lijn geleidt hij de hond snel LINKS om de pakwerker heen. De geleider dient zijn hond op een veilige marge van de pakwerker te houden zodat deze absoluut niet de kans krijgt om maar in te pikken op het bijtpak. Voorkomen dat de hond absoluut niet in de fout kan gaan is een zeer belangrijke factor in de opbouw wat betreft de vorderingen het de uiteindelijke conditionering van de gehele oefening!! De geleider en zijn hond zijn dus LINKS om de pakwerker gegaan en bevinden zich achter de pakwerker. De geleider sommeert de hond te gaan zitten en aan te blaffen. Indien de hond goed even aanblaft volgt de beloning, met andere woorden, de pakwerker laat de hond inbijten en werkt met de hond. Na kort met de hond gewerkt te hebben volgt wederom het winnen van de bijtjas.

**Belangrijk** is dat gedurende deze aanleerfase bij de correcties met de lijn de hond **nooit** ver van de pakwerker vandaan wordt getrokken! Indien de hond de neiging toont om bij correcties met de lijn zich van de pakwerker af te bewegen, moeten de correcties met de lijn voortaan richting pakwerker uitgevoerd worden. Dit van de pakwerker af bewegen is dan een reactie van de hond op het doen en laten van de geleider en geen reactie op de pakwerker! Echter moet in deze beginfase moet de afstand tot de pakwerker wel veilig blijven, zodat inpikken absoluut wordt voorkomen. Is men er na een fiks aantal oefendagen ervan overtuigd geworden dat de hond niet meer zal inpikken dan kan men de hond zelfs tegen de pakwerkers zijn rug aan trekken om zijn terugtrekkende beweging te corrigeren. Is de aanleerfase voorbij dat moet men zo wie zo de hond



nooit voor het eventueel inbijten tijdens de bewakingsfase corrigeren door hem van de pakwerker af te trekken maar hem juist altijd richting het bijtpak te corrigeren. De reden hiervoor zit hem in het feit dat als men corrigeert voor dit foutieve gedrag, door middel van trekken aan de hond men tegen natuurlijk handelt. Door de hond ervandaan te trekken kan deze juist geprikkeld worden te blijven bijten!

De beschreven oefening met het samen met de hond om de pakwerker heen lopen en vervolgens te laten bewaken, moet men vele oefendagen in de praktijk blijven brengen. De tijd van de aanblaffase gaat men **variëren** en probeert daarmee deze steeds langer te maken. Men merkt vanzelf wel wanneer de hond de oefening goed is gaan begrijpen en onder controle gekomen is. Het is belangrijk deze fase goed te conditioneren bij de hond.

Het vervolg van het verhaal is dat de geleider **in de bewakingsfase** meer afstand van zijn hond gaat nemen. De hond moet ook leren dat de geleider inkomt gedurende het aanblaffen, om hem te braven door middel van en aai. De bewaking mag op dat moment niet verzwakken. Het moet de hond duidelijk worden dat de geleider niet alleen maar inkomt als er een correctie noodzakelijk is. Werk men hier niet aan, dan zal de hond vermijdgedrag gaan vertonen (ten opzichte van de geleider!) op de momenten dat de geleider inkomt.

De daarop volgende fase is dat de afstand tot de pakwerker die de hond moet gaan revieren, stap gewijs steeds groter wordt gemaakt. We gaan de oefening ook op zo veel mogelijk verschillende plaatsen in de praktijk brengen. Echter controle over de oefening en fouten voor zijn, blijft het alle belangrijkste!

Waar we ook op moeten gaan trainen is een eventuele reactie van de hond op kleine bewegingen van de pakwerker in de bewakingsfase. In de praktijk zal de pakwerker niet altijd 100% stil staan, maar soms lichte bewegingen maken met zijn lichaam. Op deze kleine bewegingen in de bewakingsfase moeten we gaan oefenen. De bewegingen mogen voor de hond geen reden zijn in te bijten of op andere wijze zijn bewakingsfase te laten beïnvloeden.

Het los van de lijn gaan werken en het niet meer meelopen door de geleider moet lang uitgesteld worden. Deze fase is pas bereikt als men overtuigd is van een volledige conditionering van de oefening.

Als de hond tijdens het aanblaffen zich veel beweegt of regelmatig om zijn as draait etc, dan moet men dit gedrag weg trainen. De hond moet zijn driftenergie niet gaan investeren in beweging. Het is een teken dat de hond op dat moment geen raad weet met het driftconflict. Men moet in dit geval de hond minder in zijn drift brengen gedurende het manwerk.

Op deze plaats wil ik nog het volgende kwijt.

De hond kan, ondanks onze mooie theorie over het harmoniëren, op een bepaald moment in de opbouw moeite krijgen met zijn geleider door zijn vele correcties. Dit kan zich bijvoorbeeld ook uiten door middel van een onrustige wordende beet of zelfs spontaan lossen tijdens het bijten en het gevecht met de pakwerker op het moment van het inkomen van de geleider. Men moet hiervan niet al te veel schrikken indien men voorheen heeft waargenomen dat de hond normaal gesproken een vaste en volle beet heeft.

**N.B. de hond moet gedurende zijn gehele opbouw in de africhting leren omgaan met de druk komende vanuit zijn geleider.**

Aan enige onrust bij de hond als gevolg van deze druk is in de regel niet aan te ontkomen. Al is

het proberen om dit voor 100% te voorkomen met de harmoniseringstheorie natuurlijk wenselijk, echter het zal niet voor iedere (onervaren) geleider haalbaar zijn. Deze onrust is een reactie op het doen en laten van de geleider en niet op dat van de pakwerker. Het is de taak van de geleider om het vertrouwen bij zijn hond terug zien te winnen, **zonder** toe te gaan geven bij het appèl gedeelte van het manwerk. Dit gebeurt vanzelf indien met een geschikte hond voor de africhting aan het werk is en men de opbouw van het manwerk goed blijft doseren. Op tijd een stapje terug in de opbouw en het tussendoor blijven doen van oefeningen zoals hiervoor beschreven bij "de hond laten wennen aan de aanwezigheid van de geleider..." kunnen nooit kwaad!

Heel het aanleren van het revieren en aanblaffen kan dus theoretisch geschieden zonder dat de hond in het vermijden raakt. Er moet dan een goed samenspel zijn tussen geleider en pakwerker. Beide moeten goed aanvoelen wat te doen om de hond in het functioneringsgebied te houden. Het zal uiteindelijk zo moeten zijn dat pijn/dwang de hond in drift moet brengen, niet in vermijden. Met andere woorden, verzwakkende bewaking kan dan door middel van prikken met de prikhalsband opgeheven worden en noodzakelijke correcties halt de hond niet uit drift. Een kenmerk van een goede opgebouwde activeringsdwang.

### **10.7.8 Hond revieren naar een persoon zoals het programma het voorschrijft**

Vooraf de beschrijving van de opbouw van deze oefening wil ik eerste het volgende vermelden. In hoofdstuk 9.5, "Het revieren naar een groot voorwerp", schreef ik al het volgende over het "kistje revieren":

"Men zal opmerken dat deze oefening veel overeenkomt met het manrevieren in het bos. Daar schuilt dan ook een gevaar die de opbouw kan storen. Dit omdat door de meeste honden het manrevieren veel gretiger wordt uitgevoerd. Doordat ze hoger in drift zijn bij het manrevieren bestaat het gevaar dat de hond door zal gaan zoeken naar een persoon, ondanks dat deze de kist heeft waargenomen. Daarom doet men er goed aan het revieren naar een persoon en een kistje parallel op te bouwen. Dus oefen deze oefeningen altijd om en om, om zodoende eventuele dergelijke problemen voor te zijn."



Met deze oefening van het manrevieren in het bos kan men pas beginnen als de beschreven oefening uit hoofdstuk 10.7.7, “De hond aanleren aanblaffen bij de pakwerker en vervolgens het aanleren van het revieren naar de pakwerker toe”, perfect geconditioneerd is.

## **DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN VERDERE UITWERKING NOG KRIJGEN**

### **10.7.9 Het lossen**

Het aanleren van het lossen is een belangrijke fase in de opbouw waar heel veel fout kan gaan. Een tijdstip aangeven wanneer men de hond moet gaan aanleren wat lossen tijdens een gevecht met een pakwerker is, is moeilijk aan te geven. In iedere geval niet te vroeg mee beginnen, maar bij sterk doorgroeiende honden niet te lang mee wachten. Het is dus sterk afhankelijk van de combinatie geleider-hond waarmee men mee te maken heeft.

De stelling “zodra de hond kan bijten moet hij ook lossen” zie ik geen logica in. Men moet bij dit punt met één ding tegelijkertijd bezig zijn om conflict situatie te voorkomen. Leer de hond eerst een optimale beet aan met gebruikmaking van de op dat moment gewenste driften en zorg er eerst voor dat de hond groeit ten opzichte van de pakwerker. Zou men in deze opbouwfase al direct beginnen men de hond van de steekmouw te trekken dan is dit vragen om onbegrip van de hond met alle gevolgen van dien. Begin dus pas met het aanleren van het lossen tijdens het manwerk als de beet hard, vol en rustig is op het bijtpak. Dit omdat het aanleren van het lossen namelijk bijna altijd zo wie zo een lichte terugslag te zien zal geven in de beet. Was de beet voor het gaan toepassen van het lossen correct, dan zal de beet op korte termijn weer als gewenst zijn. Was de beet voor het gaan toepassen van het lossen al slecht, dan zal deze nog slechter worden en zal men niet meer de gelegenheid hebben dit te corrigeren.

Daarnaast is het zo dat de oefening revieren en bewaken perfect moet zijn. Immers, de situatie na het lossen behoort een perfecte bewaking te zijn. Beheerst de hond deze niet dan is men wederom met twee dingen tegelijkertijd bezig wat ver van een ideale situatie is.

Het commando “LOS” kan men de hond het beste aanleren buiten het manwerk om. Denk

hierbij aan het afgeven van een balletje. Dit zal gemakkelijker gaan daar de hond dan wat lager in drift te houden is en men zelf alles onder controle kan houden zonder afhankelijk te zijn van het doen en laten van een pakwerker. Het afgeven van de buit moet nu hier voor de hond een positieve ervaring worden en zeker niet leiden tot grote frustraties bij de hond. Nu een positieve ervaring bij het afgeven van de buit zal het lossen op commando na het winnen van een steekmouw of tijdens een gevecht met een pakwerker alleen maar gemakkelijker maken. Ik zal twee bekende bruikbare afgeefmethode beschrijven. Voor welke "LOS"-methode men ook kiest, het moet uiteindelijk zo zijn dat de hond het lossen nu zodanig ervaart als een positieve handeling. Met andere woorden, de hond moet gemotiveerd zijn om te lossen. Vooral als de hond weet dat het lossen weer drift zal brengen zal het moeten lossen eerder voor de hond een vrijwillig afgeven worden!

1) Van Helmut Raiser komt het "los en drift". Bij deze methode moet de hond de buit lossen op commando waar na binnen een seconde de hond weer in drift wordt gebracht door middel van het ophitsen met de buit. Het goede van de methode berust op het feit dat de belevenis van het in drift komen vele malen sterker is dan de eventuele frustratie van het moeten lossen van de buit.

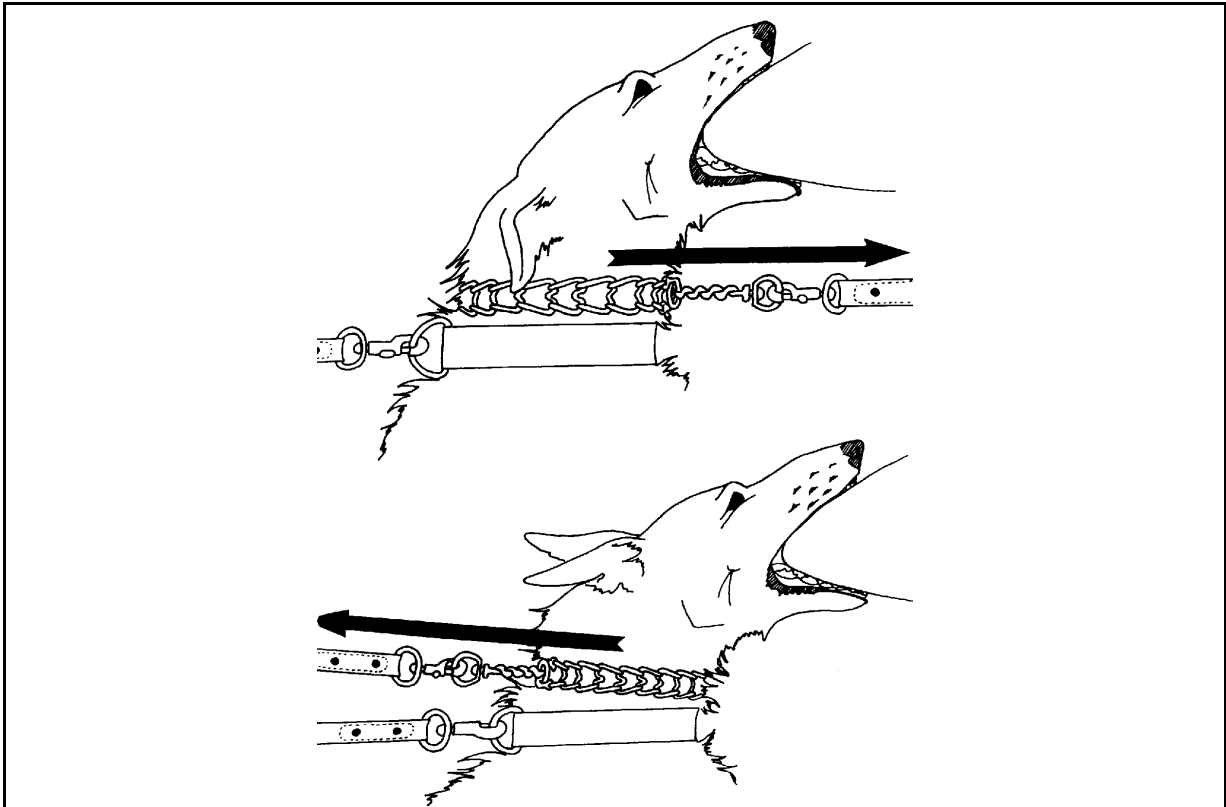
2) Van Jaki Horst komt het "lossen door het in rust komen". De in drift gebrachte hond maakt buit en komt tot rust. Dit tot rust komen is dan het gevolg van de ontspanning die ingebouwd is door middel van rustig aanhalen, toespreken etc. Door de hond "AF" te laten gaan met de buit kan men vaak deze ontspanning ook bewerkstelligen. Komt de hond tot rust, met andere woorden zakt de drift weg, dan lost de hond vaak de buit uit zichzelf. Zoniet, dan laten we de hond, nu laag of niet meer in drift, de buit op commando lossen. Na het lossen blijft de rust, dat wil zeggen men houdt de hond nog enige tijd uit drift en we gaan niet de drift snel aanwakkeren door de buit snel van de hond vandaan te nemen.

Deze twee afgeefmethoden zijn dus ook altijd goed toepasbaar voor het afgeven van de steekmouw op commando na het winnen. Maar zoals al gezegd, leer de hond eerst op deze wijze het commando "LOS" met behulp van bijvoorbeeld een balletje. Daarna kan men zelf met de hond wat stoeien om een steekmouw waarbij men deze wederom op de zelfde wijze leert op commando de steekmouw te lossen.

Heeft de hond het commando "LOS" begrepen en positief ervaren dan kan men over gaan met het lossen gedurende het manwerk. Lossen tijdens het gevecht met de pakwerker kan men de hond aanleren met een lange lijn aan zijn (prik)ketting. Een tweede korte lijn heeft de geleider vast. Men laat de hond voor op de onderarm inbijten op het bijtpak en de lange lijn wordt dusdanig gemanoeuvrerd dat deze tussen de benen van de pakwerker doorloopt naar achter de pakwerker alwaar een "helper" de lange lijn vasthoudt. Na het commando "LOS" van de geleider, die zich circa 1 meter van zijn hond bevindt, geeft de "helper" indien nodig korte maar krachtige rukken aan de lijn. De hond wordt dan dus als het ware onder de bijtarm door getrokken. Op het moment dat de hond lost brengt de geleider zijn hond achter de pakwerker, zoals we dat kennen bij het aanleren van het revieren en aanblaffen, en stimuleert de geleider de hond de pakwerker aan te blaffen. Dit aanblaffen is dus voor de hond een bekend iets. Het leren lossen op deze manier, waarbij de hond dus onder de bijtarm wordt getrokken in plaats van de pakwerker af door middel van correcties met een lange lijn vanuit achter de hond, kan belangrijk zijn. Er zijn honden die bij het trekken van de pakwerker af en dus gecorrigeerd worden op de keel in plaats van in de nek, alleen maar meer verzet gaan vertonen en niet willen lossen. Ik heb er al eerder op gewezen dat het van de pakwerker aftrekken een tegen natuurlijke acties is

voor het bereiken van lossen en het schoon blijven.

(zie ook nu volgende tekeningen).



Indien de hond duidelijk is wat lossen is moet de rol van de "helper" verdwijnen en de commando's en correcties alleen nog van de geleider komen. De geleider moet de zaak afdwingen bij zijn hond. Ook de pakwerker behoort zich niet met het lossen te bemoeien. Verstandig is wel een lange lijn aan de hond bevestigd te laten, zodat de geleider zijn hond snel kan grijpen indien deze zijn straf wil gaan ontlopen (=wegspringen) op het moment de geleider op de hond inloopt om deze te corrigeren voor ongeoorloofd gedrag. Ook moet men het lossen oefenen waarbij de pakwerker doet of dat hij niet goed stil kan blijven staan omdat de hond zo sterk vecht.

Het is goed om te weten dat een hond die werkende is in buitdrift en dan moet lossen, de hond moeilijk in de actieve agressie kan komen of te brengen is. Een hond die werkende is bij meer dreiging (verdedigingsdrift) en dan moet lossen komt sneller in actieve agressie of is sneller in actieve agressie te brengen. Echter is het ook weer zo dat lossen gedurende het werken in buitdrift voor de hond gemakkelijker is dan het lossen gedurende het werken in verdedigingsdrift. Heeft de hond niet het vermogen om na het lossen in actieve agressie te komen maar in verdedigingsdrift blijft hangen, dan zal deze snel een "natuurlijke afstand" innemen ten opzichte van de pakwerker.

Het kan voorkomen dat de hond op een bepaald moment de neiging heeft te gaan lossen zodra de actie van de pakwerker wat minder wordt en dus voor het commando "los" gegeven is. Men kan

dit gaan verhelpen door de pakwerker soms met zeer weinig actie te laten werken en de hond daarbij te “irriteren” met wat tikjes met de stok of dergelijke, zodat deze gestimuleerd wordt te blijven vechten met de pakwerker. Hierbij laat men de hond dan soms lossen en soms de buit gelijk winnen gedurende het gevecht.

#### **10.7.10 Het weigeren om commando’s van vreemden op te volgen**

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.11 De vlucht**

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.12 Transport met of zonder de overval of vlucht**

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.13 Transport van twee pakwerkers**

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.14 Transport gevolgd door toetsing van het bewaken**

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.15 Afstandstellen lopende pakwerker met inbijten in al zijn varianten**

Al bij de eerste kennismakingen van de hond met het manwerk wordt de oefening afstandstellen in buitdriftvorm uitgevoerd. Meestal als afsluiting van de trainingen, daar dit op deze wijze een mooie oefening is om de hond sterk het veld te laten verlaten. Geleidelijk aan behoort de hond bij deze oefening steeds meer aangesproken te worden in zijn verdedigingsdrift. Bij het theoretische gedeelte betreffende het manwerk heb ik het hoe en waarom al uitgebreid beschreven. Bij de uitvoering van de verschillende onderdelen van de programma’s, is het moeten blijven zitten of volgen het grootste probleem voor de hond.

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN VERDERE UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.16 De overval op de geleider tijdens surveilleren**

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.17 Tot staan brengen van een op de fiets vluchtende pakwerker**

**DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

#### **10.7.18 De aanhouding van een gevluchte, maar tijdig stilstaande verdachte**

## **DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

### **10.7.19 Het terugroepen van de achtervolgende hond**

Voor dat men met de opbouw van deze oefening kan beginnen moet het commando “HIER” al geconditioneerd. In hoofdstuk 8.14 van “Appèl gerelateerde oefeningen”, is al uitgebreid het commando “HIER” behandeld.

Terugkomen kan gemotiveerd worden door bij terugkomst bijvoorbeeld te laten bijten op een bijtrolletje of dergelijke

In hoofdstuk 6.22, “Het belang van foutloos leren versus wedstrijdslim worden van de hond” is al gewezen op het belang van het voorkomen dat de hond in de fout kan gaan. Daarom bij opbouw van de oefening gebruikmaken van een net zoals die in de wegebouw en de bouw vaak gebruikt wordt. Deze vliegensvlug omhoog trekken, mocht dat nodig zijn, om te voorkomen dat de hond de stellaan uit kan komen.

## **DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN VERDERE UITWERKING NOG KRIJGEN**

### **10.7.20 Zijtransport en het afmelden/pakwerker van veld sturen**

Bij de opbouw van deze oefening is het de kunst te bereiken dat de hond attent richting pakwerker blijft, zonder te gaan stoten of in te bijten gedurende het zijtransport of afmelden. Afhankelijk van de combinatie geleider-hond waar mee men te maken heeft, moet men de hond door de pakwerker laten activeren en of zelfs buit laten maken bij de uitvoering van de oefening zijtransport en afmelden of....., dit juist achterwege laten.

Dit geldt ook voor wat te doen na de oefening pakwerker verlaat het veld. Mag de hond nog één keer buitmaken en met buit het veld verlaten of mag hij dit juist niet?

### **10.7.21 Verankering in buitdrift voorkomen**

Ik heb eerder al gesproken over het feit dat men moet voorkomen dat een hond gedurende het manwerk verankerd wordt in buitdrift. Met andere woorden, de hond is zolang bewerkt met buitdrift gedurende het manwerk dat deze niet meer in de actieve agressie te brengen is, ondanks deze actieve agressie genetisch wel aanwezig is. Daarom geef ik nog deze oefening, waarbij er aan gewerkt wordt dat de hond de pakwerker als een “onbetrouwbare” vechtpartner blijft zien of gaat zien.

De pakwerker benadert de hond, die in passief vermijden is en aan een lijn vast ligt, rustig en vriendelijk. De hond gaat men hiermee misleiden want als de pakwerker op circa twee meter afstand van de hond is voert deze een (schijn)aanval uit op de hond. De geleider stimuleert de hond dan zich te verweren, de pakwerker vlucht, als reactie op het verweer van de hond, weg. De (schijn)aanval op de hond moet natuurlijk goed gedoseerd zijn. Het gewenste effect moet daar zijn, vermijdinggedrag mag niet ontstaan. De pakwerker wordt dus een “onbetrouwbare” vechtpartner waar men alert op moet blijven, maar in elke situatie te overwinnen is.



## 10.7.22 Bewaking te sterk in buitdrift

### **DIT HOOFDSTUK MOET ZIJN UITWERKING NOG KRIJGEN**

## 10.7.23 Bewakingsproblemen bij de pakwerker

Wat men vaak wel ziet dat de hond in de bewakingsfase zich men of meer afwendt van de geleider en daardoor wat schuin zit voor de pakwerker. Hier moet de oplossing worden gezocht in de vertrouwensrelatie tussen de geleider en de hond.

### **DIT GEDEELTE MOET ZIJN VERDERE UITWERKING NOG KRIJGEN**

Buiten het wat schuin zitten voor de pakwerker gedurende de bewakingsfase als gevolg van een reactie op de geleider kan de hond hierbij mogelijk ook nog gaan (om)kijken naar de geleider. Ook hier is weer de hoofdregel om de oorzaak van dit gedrag weg te nemen.

### **DIT GEDEELTE MOET ZIJN VERDERE UITWERKING NOG KRIJGEN**

Daarnaast kan één van de volgende bekende trucjes van hulp zijn om de symptomen te bestrijden. De eerste truc luidt als volgt. Kijkt de hond in de bewakingsfase om of valt de bewaking op enige andere wijze weg dan kan men de hond op dat moment laten opnemen door de pakwerker. De oplettendheid van de hond op de pakwerker kan hiermee vergroot worden. Echter sluipt er in de praktijk met deze methode vaak een ander probleem naar voren. Er zijn honden die heel snel door hebben... als ik omkijk wordt ik beloond! Dit is uiteraard niet de bedoeling. Mocht dat met deze truc daadwerkelijk gaan gebeuren dan behoort men direct over te schakelen op nu volgende tweede truc.

Deze tweede truc gaat er vanuit dat de geleider zich al naast de hond bevindt voordat de hond in zijn bewakingsfase gebracht wordt. Dit houdt dus in de praktijk in dat of de geleider al bij de pakwerker is voordat de hond er is of de geleider al naast zijn hond bevindt voordat het commando los gegeven wordt. Wordt de hond dan in de bewakingsfase gebracht met de geleider naast hem dan is het de taak van de geleider de hond het vertrouwen te geven dat alles in orde is en vandaar uit correct gaat bewaken. **Alleen** als de bewaking correct is, hoe kort dan ook in het begin, wordt de hond opgenomen door de pakwerker. Deze methode heeft twee sterke kanten. Ten eerste zal de hond minder snel in het vermijden vallen ten opzichte van de geleider daar deze niet in kom lopen op de hond omdat deze zich al naast de hond bevindt. Ten tweede wordt de hond alleen beloond voor correct gedrag. Het vervolg van het verhaal luidt als volgt. Valt de hond in de loop van de trainingen direct correct in de bewakingsfase met de geleider naast hem dan stapt de geleider vanuit deze correcte bewaking een aantal passen van zijn hond weg en laat men de hond opnemen door de pakwerker. Gaat dit goed dan is de volgende fase dat de geleider zich enkele passen verwijderd van de hond in correcte bewakingsfase, direct weer terug stapt naar zijn hond en hem beloond en hem direct daarna laat opnemen door de pakwerker. Werkt deze methodiek naar wens dan bouwt men het geheel verder uit. Men laat de hond dan bijvoorbeeld lossen met de geleider op een meter en deze inlopen op de hond, de geleider verwijderd zich verder van de hond in bewakingsfase etc. Mijn gaat dus alle mogelijke varianten toepassen waarbij de afstand tot de hond steeds groter gemaakt wordt.



## **DIT GEDEELTE MOET ZIJN VERDERE UITWERKING NOG KRIJGEN**

Een belangrijke algemene tip die ik hier plaats luidt als volgt. De meeste oefeningen die aangeleerd moeten worden of problemen die opgelost moeten worden behoren te geschieden door beginnen te werken vanuit de positie dat een oefening eindigt. Het is in de regel de meest beste te onderbouwen methodiek om toe te passen in aanleerfasen en bij het oplossen van ontstane problemen. Het bovenstaande bewakingsprobleem is hiervan één van de bewijzen. Hier is normaliter de aansluiting van de geleider naast zijn hond in bewakingsfase, die kort daarvoor heeft moeten lossen, het einde van een bepaalde oefening. Vanuit het al aanwezig zijn van de geleider naast zijn hond voordat deze in de bewakingsfase werd gebracht is het probleem systematisch opgelost.

### **10.7.24 Het bewaken van een voorwerp**

Voordat men met de opbouw van deze oefening kan beginnen moet het commando “BLIJF” (liggen in dit geval bij een aktetas/colbertjasje en dergelijke) goed geconditioneerd zijn bij de hond.

Eerst leert men de hond te blijven liggen terwijl de pakwerker op verschillende wijze op korte afstand langs hem heen loopt. Uiteraard is de africhter gewoon bij zijn aangelijnde hond op dat moment. Immers de africhter richt zijn hond af en niemand anders! Gaan deze oefeningen prima dan wordt het inbijten erbij betrokken. Soms moet dan de hond wat gestimuleerd worden om in te bijten, soms is dat niet nodig. Allemaal een beetje afhankelijk van het type hond en/of geleider waarmee men te maken heeft. De geleider blijft de hond opbouwen aan de lijn totdat de oefening goed geconditioneerd blijkt te zijn. Daarna kan de geleider ook steeds meer afstand gaan innemen ten opzichte van zijn hond.

Het programma schrijft voor dat er een arm van de pakwerker richting het voorwerp zal gaan. Nu zijn er in de praktijk pakwerkers die op een examen of wedstrijd, al dan niet bewust, de neiging hebben deze beweging vrij vroeg te maken. Daarom is het ideaal de hond aan te leren niet te veel op de beweging van de pakwerker te letten, maar de afstand in te schatten dat de pakwerker van het voorwerp, en dus de hond, benaderd is. Door de hond te leren binnen een bepaalde afstand te mogen aanvallen, kan men dus het beschreven probleem voor zijn. Men behoort daarom dan ook niet op het voorgeschreven vaste looppatroon van de pakwerker te gaan trainen. Door bij trainingen te variëren in het looppatroon en daarmee in de tijd voordat hij mag inbijten, voorkom je dat de hond vastroest in het voorgeschreven looppatroon. Het enkele malen om een bewakende hond heen lopen, in lopen tot de hond en weer uitlopen van de hond vandaan etc., behoren deel uit te maken van het looppatroon op trainingen.

Het programma schrijft voor dat de hond behoort te lossen op het moment de pakwerker passief wordt in zijn bewegingen en terug te gaan naar het te bewaken voorwerp. Bij aanvang bij de opbouw van deze oefening behoort de hond het lossen op commando uiteraard al te beheersen. De motivatie voor de hond om na het lossen weer terug te gaan naar het te bewaken voorwerp en daar wederom weer bij te gaan liggen kan een balletje of voedsel zijn dat dan plotseling daar ligt. Dit balletje of voedsel is dan uiteraard razend snel door een derde persoon weggelegd. Het nadeel van de ze werkmethode kan zijn dat de hond gaat/blijft zoeken naar de bal/het voedsel indien deze er niet ligt op een examen of wedstrijd. Het is dus zaak hierop te trainen.

### 10.7.25 Enkele slotopmerkingen

Betreffende exact het examen/wedstrijd programma doorlopen gedurende trainingen.

Doe dit niet, of in iedere geval niet veel. Doordat de hond, omdat men veel het exacte programma doorloopt bij trainingen, in gaat spelen op wat er gaat komen, zal bijvoorbeeld de bewaking minder kunnen worden. Beter is het programma in volledig van elkaar los staande onderdelen uit te voeren. In de praktijk kan dit er als volgt uitzien.

-Hond blaft de pakwerker aan, geleider loopt in... maar gaat over tot het omcirkelen van pakwerker en hond, hond mag buitmaken.

-Hond heeft gelost of is gerevierd naar de pakwerker toe, hond zit aan te blaffen, geleider loopt in en loopt daarbij kort langs de hond tot circa vijf meter voorbij de pakwerker, hond mag buitmaken.

-Het tussendoor gaan toepassen van "drift - dwang - drift/driftbevredigingsoefeningen"

Betreffende het gebruik van lijnen.

Men moet rekening houden dat lijnen bij bijvoorbeeld overvallen uit transport of het afstandstellen, de hond en pakwerker kan hinderen. Indien de trainingsopbouw het toe laat, is een kort lintje van ongeveer twintig centimeter aan de halsketting van de hond erg praktisch. Men heeft geen last van een lijn en toch iets om de hond snel te kunnen grijpen.

Betreffende het plotseling optreden van problemen.

Bij het plotseling optreden van problemen zoals het sterk afremmen bij het afstandstellen, niet vol bijten, slechte bewaking en dergelijke, dient men er rekening mee te houden dat deze mogelijk veroorzaakt kunnen zijn bij de vorige training! Met andere woorden, gemaakte fouten kunnen zich ook later openbaren.

Betreffende het gebit van de hond.

Het mag duidelijk zijn dat manwerk extra slijtage geeft aan het gebit van de hond. Wat meestal het eerst opvalt, zijn afgesleten punten van de hoektanden, maar ook de kiezen kunnen flink afgevlakt raken. De snelheid waarmee een gebit slijt is voor elke hond anders en is afhankelijk van de hardheid van de tanden.

Het is echter een feit dat gebruik van steekmouwen met een schone overtrek en schone bijtpakken minder slijtage aan het gebit zal geven dan gebruik van steekmouwen of bijtpakken vol met zand en dergelijke. **Schoon bijtmateriaal bespaart dus het gebit van de honden!**

### **10.8 Het gebruik gaan maken van een elektronische dressuurband**

(Juridische opmerking aangaande teksten over het gebruik van elektrische dressuurbanden. Deze teksten zijn opgemaakt voor het jaar 2010)

Als het respect van de hond voor de geleider bij het manwerk verloren is gegaan gaat men vaak over tot het gebruik van een elektrische dressuurband. Dit is in de regel op dat moment voor de hond de meest humane oplossing van de problemen. Echter voordat men nu verder leest behoort

men er van overtuigt te zijn het hoofdstuk “communicatie en hoe honden leren” van dit werkstuk begrepen te hebben. In het bijzonder verwijs ik hierbij terug naar de in dat hoofdstuk beschreven wetten voor wat betreft het gebruik van elektronische dressuurmiddelen en de introductie hiervan. Heel bewust herhaal ik hier het volgende. Ik wijs er op dat er een wezenlijk verschil kan zitten op de betekenis van een elektronische stimulans voor de hond, want het doel bij het appèl kan mogelijk anders zijn dan bij het manwerk. **Zaak dus de betekenis van de elektronische stimulans altijd duidelijk te maken en te houden! De hond mag hierbij niet in verwarring worden gebracht.**

### **10.8.1 Wat is eigenlijk het probleem dat we hebben?**

De hond werkte altijd zeer correct maar is op een bepaald moment bijvoorbeeld toch gaan inbijten bij het bewaken en of wil niet meer correct lossen op commando en of is gaan nabijten na naar het lossen en dergelijke. Corrigerende maatregelen van de geleider neemt de hond steeds vaker voor lief en valt terug in zijn ongewenst gedrag.

In de praktijk zijn dit meestal de redenen dat men gebruik wil gaan maken van elektronische hulpmiddelen. Maar dit zullen echter niet de werkelijke problemen zijn, maar slechts een uitvloeisel van de hoofdoorzaak. En deze hoofdoorzaak is het ontstaan van een gebrek aan respect van de hond voor de geleider. Zo zal een probleem van bijvoorbeeld het niet meer willen lossen waarschijnlijk niet op zich zelf staan, maar zullen daarnaast ook andere problemen met het appèl gedurende het manwerk zich openbaren. Ik denk hierbij bijvoorbeeld bij het transport en dergelijke appèloefeningen. Ook hier zal de hond aan respect ingeleverd hebben. Ongehoorzaamheid is dus het symptoom, de oorzaak van het symptoom is het verlies aan respect.

### **10.8.2 Hoe is dit probleem ontstaan**

Als de hond is opgebouwd volgens het principe zoals deze omschreven staat bij het theoretische en praktisch deel van dit hoofdstuk manwerk, dan zal grotendeels het volgende gebeurd moeten zijn.

-De hond is alle aspecten van het programma goed aangeleerd, reageerde goed op de commando's van de geleider, voelde zich sterk ten opzichte van de pakwerker en gebruikte de juiste driften gedurende zijn werkzaamheden bij het manwerk.

-De hond is gaan groeien in zijn karakter, corrigerende maatregelen van de geleider is hij voor lief gaan vinden. De belastbaarheid van de hond werd steeds groter.

De hond heeft hiermee bewezen uitstekend geschikt te zijn voor de africhting en volwassen begint te worden.

### **10.8.3 Wat brengt deze wetenschap met zich mee**

Het enige waarmee de hond weer op het goede spoor moet worden gezet is het terugwinnen van het respect (oorzaak) voor de geleider. Is men hierin geslaagd dan zullen appèl problemen gedurende het manwerk (de symptomen) in het gehele programma verdwijnen. Voor het overige mag en moet de hond verder doorgroeien in zijn karakter.

Dit alles geeft aan dat men in dit geval zich primair moet richten op de inzet van een

elektronische dressuurband bij het appèlgedeelte van het manwerk. Dit zijn dus de momenten bij het manwerk dat de hond zich **niet** in een bijthandeling bevindt met de pakwerker! Men gaat de elektronische dressuurband dus niet primair inzetten bij de symptomen: niet willen lossen, nabijten na het lossen en dergelijke.

Hiermee blijft ook het principe overeind dat men altijd gebruik moet maken van de juiste driften van de hond en correcties alleen maar afkomstig mogen blijven komen van de geleider. Anders geformuleerd, de hond kan in zijn buitdrift gehouden worden en zal daardoor geen vermijddgedrag gaan tonen ten opzichte van de pakwerker!

#### 10.8.4 Correcte introductie van de elektronische dressuurband

De eerste elektronische correcties dienen te worden toegepast op een moment dat de hond niet met de pakwerker bezig is in de vorm van bijten of bewaking. Dit dus om in de ogen van de hond enige connectie: (elektronische) correctie → pakwerker te voorkomen. Bijvoorbeeld bij het oplopen voor het innemen van de positie bij het stellen en de periode van het wachten voor het mogen gaan voor het stellen, zijn prima momenten voor de eerste keren van gebruik.

De daadwerkelijke uitvoering kan er als volgt uitzien. We gaan hierbij vanuit dat de hond een (prik)halsketting om heeft en hieraan is aangelijnd en tevens een elektronische dressuurband om heeft.

A) Men is met de hond op weg naar de plaats vanaf waar het stellen plaats zal gaan vinden. Indien de hond niet correct wil volgen en of allemaal om wil kijken waar de pakwerker naar toe gaat en degelijke, volgt een correctie. Nu moet als correctie een ruk aan de (prik)halsketting gegeven worden, met **tegelijkertijd** een verbale correctie en een stroomstoot. (Lees wat dit betreft nog eens het hoofdstuk “communicatie en hoe honden leren”!) Deze stroomstoot dient gegeven te worden zoals een correctie met behulp van een halsketting gegeven dient te worden, namelijk kort en krachtig (=een impuls). Indien de hond daarna correct volgt wordt deze uiteraard door de geleider beloond.

En of

B) Indien de hond ook nog moeite heeft om te wachten op het commando "STELLEN" kan hier wederom op dezelfde wijze corrigerend worden opgetreden.

Zo zijn er uiteraard wel meer correcte momenten te vinden voor de eerste introductie van een stroomstoot.

Het is natuurlijk in deze fase natuurlijk verstandig om problemen zoals het niet willen lossen te vermijden. Dit door de hond gewoon **niet** op commando te laten lossen, maar de bijtjas gelijk na het inbijten te laten winnen.

Pas als de elektronische dressuurband vele malen op hiervoor beschreven wijze is gebruikt en men er van overtuigd is dat de hond de stroomstoot ervaart als zijnde een "nieuwe super correctie" van de geleider dan kan men de mechanische correctie met de halsketting achterwege gaan laten en alleen de combinatie verbale correctie en stroomstoot gaan gebruiken.

De stroomstoot heeft nu dezelfde functie gekregen als een mechanische correctie. Hiermee is ook het moment aangebroken om de hond weer te laten lossen op commando. Men zorgt ervoor dat

men op dat moment op niet meer dan twee meter van de hond is verwijderd. Mocht het nodig zijn dan kan men nu de elektronische dressuurband gaan inzetten als correctie voor bijvoorbeeld het niet willen lossen, nabijten etc. Maar vergeet niet, er moet altijd een commando van de geleider over het gewenste vooraf gaan en dan pas direct daarna mag er een eventuele noodzakelijke stroomstoot volgen indien het commando niet opgevolgd werd. De correctie kan voor de hond hierdoor gekoppeld blijven met de geleider en blijft de pakwerker wat dit betreft buiten de verdenkingen. Uiteraard is het belangrijk na een elektronische correctie de hond snel te kunnen belonen voor juist gedrag. Zo kan men bijvoorbeeld nadat een elektronische correctie nodig was bij het lossen, de hond aanmoedigen om aan te blaffen zodat hij beloond kan worden door middel van buitmaken.

### **10.8.5 Wat we in de praktijk zeker niet moeten doen**

Elektronische dressuurbanden zodanig gebruiken dat de hond denkt dat de correcties met dit materiaal afkomstig zijn van de pakwerker. De gevolgen zullen zijn:

- De hond zal met het reactieve gebied van zijn agressiedrift (verdedigingsdrift) moeten gaan werken. Een gevecht waarbij de hond nooit echt als winnaar uit de bus kan komen.
- Dat we de hond dan dus uit zijn buitdrift gehaald hebben en vermijddgedrag bij de hond oproepen ten opzichte van de pakwerker.
- Dat aan de oorzaak van het probleem van het niet meer willen lossen, het nabijten etc, wat dus het gebrek aan respect voor de geleider is, niets wordt gedaan.
- De hond zal alleen maar respect krijgen voor de pakwerker, want in de ogen van de hond is het de pakwerker die bepaald hoe er gewerkt wordt. En dit brengt weer met zich mee dat het correct werken van de hond afhankelijk kan worden van wie hij als pakwerker voor hem heeft staan. Een nieuw gezicht voor hem in het pak, bijvoorbeeld op een wedstrijd, kan voor de hond een reden zijn gelijk terug te vallen in het weigeren van het moeten lossen etc.!! Het doen en laten van de hond is dan dus pakwerker afhankelijk geworden, een situatie waarover ik eerder in dit hoofdstuk manwerk heb geschreven.

En ik herhaal het nog eens. Om te voorkomen dat de hond het gebruik van de elektronische correctie gaat koppelen aan de pakwerker mag men dus nooit de eerste toepassing van de elektronische dressuurband gaan uitvoeren bij het lossen of het nabijten na het lossen etc. Zeker als hier dan ook nog een mondelinge correctie van de geleider achterwege blijft is de koppeling: correctie → pakwerker onvermijdelijk. Beelden op evenementen als van het sterk naar achter schietende honden bij het lossen zijn het gevolg.

### **10.8.6 De correctie wordt anders toegepast, trainingstechnisch hoeft er verder niets te veranderen**

Als de introductie van de elektronische dressuurband goed is uitgevoerd hoeft er aan de verdere trainingmethode niets te veranderen. Immers wat er nu alleen maar verandert is dat men doorkomt met een eventuele nodige correctie, met andere woorden, de hond heeft weer respect voor de geleider. Verstandig is wel de elektronische dressuurband altijd om te doen bij het manwerk, ook als men zelden meer het daadwerkelijk moet activeren gedurende de trainingen. Want juist die enkele keer dat het gebruik nodig is een daadwerkelijk gebruik een MUST!

Koppel het gebruik van de elektrische dressuurband niet aan één enkele oefening of commando. De elektrische correctie moet een “algemene correctie” zijn.

### **10.8.7 Een breder gebruik van de elektrische dressuurband dan alleen voor een correctie**

Na een correcte introductie van de elektrische dressuurband kan de band op trainingstechnisch vlak over een breed gebied ingezet worden. Bij het manwerk zou men het bewerkstelligen van een complete harmonisering in het functioneringsgebied kunnen uitvoeren met behulp van een elektrische dressuurband. Hierbij zou men de dwangactivering kunnen uitvoeren met een zeer zwakke elektrische impuls in plaats van een mechanische inwerking met een (prik)halsketting. Het voordeel hierbij ten opzichte van het gebruik van een (prik)halsketting is dat het geheel met veel meer rust, beter gedoseerd en met een betere timing in de praktijk gebracht kan worden. Er is dus technisch beter te werken en voor de hond met veel minder pijnprikkels. **Het is wel uitermate belangrijk dat de betekenis van de elektronische stimulans altijd duidelijk te maken is! De hond mag niet in verwarring worden gebracht.** Wil men een dwangactivering dan moet door onbegrip bij de hond geen vermijden ontstaan. Variatie in intensiteit bij de verschillende toepassingen zal noodzakelijk zijn. Zo zal voor conditionering, voor het verkrijgen van (oog)contact en dwangactivering een zeer lichte prikkel gebruikt moeten worden, voor het niet of niet correct willen lossen een intensievere prikkel.

Is de hond in een complete harmonisering gebracht dan kan er bij een verkeerd gebruik van dergelijke banden een situatie ontstaan dat de hond door een stroomstoot te hoog in drift wordt gebracht. Een situatie die men dus nu juist absoluut niet wou hebben, want een hond te hoog in drift is niets te leren. Mocht deze situatie toch ontstaan dan kan men het beste de hond in een absoluut passief vermijden brengen, met andere woorden, men legt de hond af en laat hem tot absolute rust komen. Het zogenaamde “door de stroomstoot heen gaan/groeien” kan hiermee voorkomen worden.

Ik heb het al eerder aangegeven maar omdat het hier zo relevant is herhaal ik het. Elektronische dressuurbanden moeten absoluut niet worden gebruikt bij trainingen als er sprake is van een duidelijk vermijdinggedrag van de hond ten opzichte van de geleider. Primair behoort dan eerst deze verstoorde relatie geoptimaliseerd te worden. Verzuimt men hierin dan zullen er onherroepelijk grote communicatie problemen ontstaan tussen de geleider en de hond. Daarnaast zal de hond onder zeer grote stress gebracht worden. Zo zal bijvoorbeeld een combinatie van een verstoorde relatie, dwangactivering en het gebruik van een elektronische dressuurband hierbij, ongekende hoge stress bij de hond teweeg brengen zonder gewenst resultaat. Het spanningsveld tussen de geleider en de hond staat er dan gewoonweg als een blokkade voor een succesvolle inzet van elektronische hulpmiddelen. Het gebruiken van elektronische hulpmiddelen voor het oplossen van verstoorde relatieproblemen tussen hond en geleider is helemaal waanzin.